DOCUMENT RESUME

ED 403 371 UD 031 528

TITLE	Dobro Dosli U Sjedinjene Drzave. Prirucnik za Izbjeglice. (Welcome to the United States. A Guidebook for Refugees).
INSTITUTION	Center for Applied Linguistics, Washington, DC. Refugee Service Center.
SPONS AGENCY	Department of State, Washington, DC. Bureau of Population, Refugees, and Migration.
PUB DATE	96
NOTE	104p.; For English version, see ED 402 361. Photographs may not reproduce well.
AVAILABLE FROM	Refugee Service Center, Center for Applied Linguistics, 118 22nd Street N.W., Washington, DC 20037 (English and other language versions; (202) 429-9292; fax: (202) 659-5641).
PUB TYPE	Guides - Non-Classroom Use (055)
LANGUAGE	Serbocroatian
EDRS PRICE	MF01/PC05 Plus Postage.
DESCRIPTORS	*Acculturation; Adult Education; Civil Rights; Cultural Awareness; Elementary Secondary Education; Employment; Health; Housing; *Immigrants; Immigration; Language Proficiency; *Refugees; Relocation; Serbocroatian; *Social Services
IDENTIFIERS	Bosnians; Croats; Serbs

ABSTRACT

This guidebook provides Bosnian, Croatian, and Serbian refugees being resettled in the United States with general information about what they will encounter and the services they can receive in their first months in the country. The book is distributed to overseas processing agencies, refugees overseas who have been approved for U.S. admission, and service providers. Refugees are advised that most Americans value self-reliance and individual responsibility, but that in general people respect those who ask questions about the new culture they are entering. All refugees are assigned to a relocation agency as they arrive in the United States, and housing is made available for the first month. The following topics are addressed: (1) pre-arrival processing; (2) the role of the resettlement agency; (3) community services; (4) housing; (5) transportation; (6) employment; (7) education; (8) health; (9) managing your money; (10) rights and responsibilities of refugees; and (11) cultural adjustment. Among the topics discussed is that of the American educational system, both for children and adults. A general outline of the public school system includes a discussion of the American tradition of public participation in education. A map of the United States is included. (SLD)

****
* Reproductions supplied by EDRS are the best that can be made *
* from the original document. *
****

DOBRO DOŠLI

U SJEDINJENE DRŽAVE

Priručnik za Izbjeglice

ED 403 371

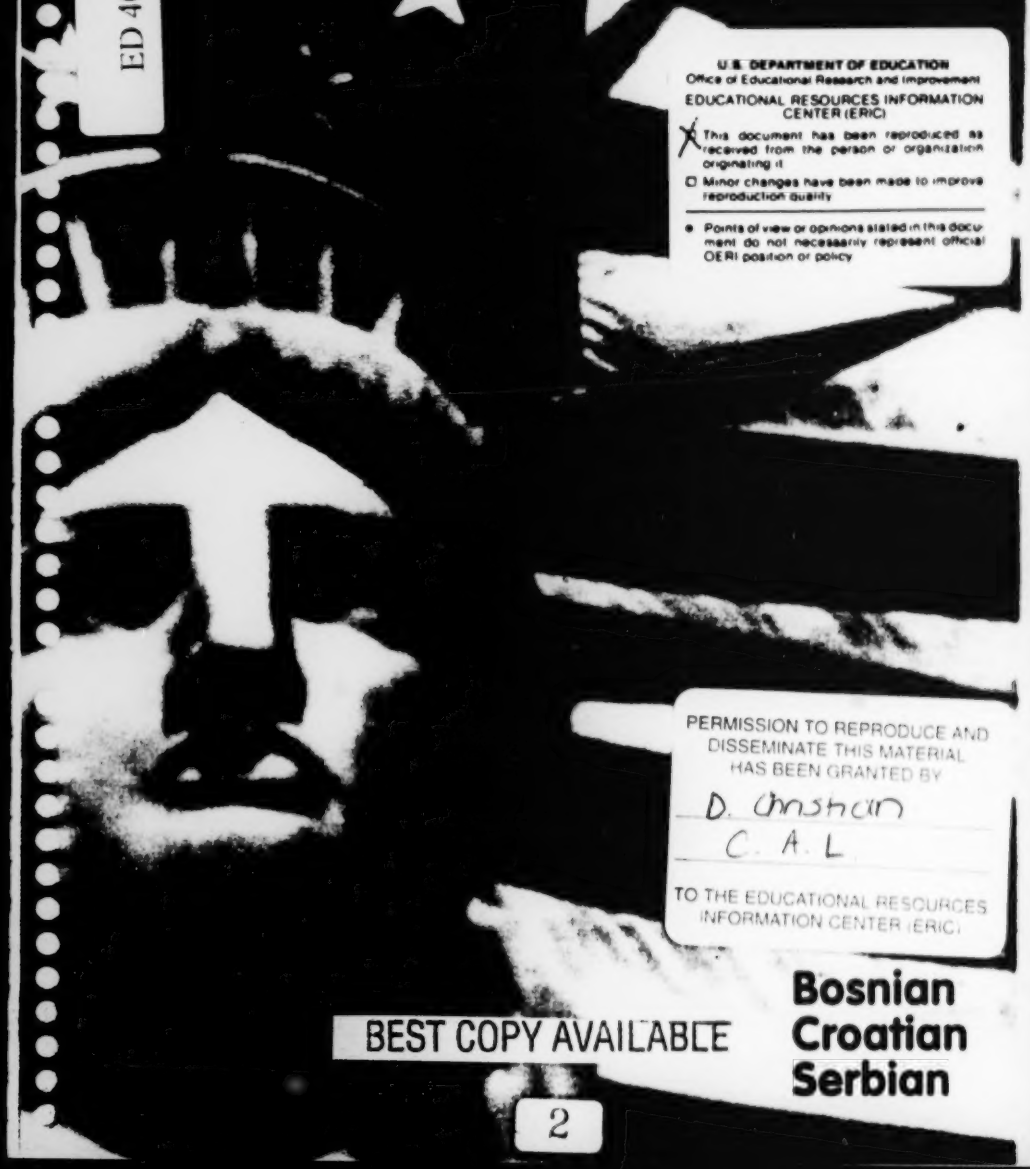

U.S. DEPARTMENT OF EDUCATION
Office of Educational Research and Improvement
EDUCATIONAL RESOURCES INFORMATION CENTER (ERIC)

X This document has been reproduced as received from the person or organization originating it

☐ Minor changes have been made to improve reproduction quality

• Points of view or opinions stated in this document do not necessarily represent official OERI position or policy

PERMISSION TO REPRODUCE AND DISSEMINATE THIS MATERIAL HAS BEEN GRANTED BY

D. Christian
C. A. L

TO THE EDUCATIONAL RESOURCES INFORMATION CENTER (ERIC)

BEST COPY AVAILABLE

Bosnian
Croatian
Serbian

DOBRO DOŠLI

U SJEDINJENE DRŽAVE

Priručnik za Izbjeglice

Prvo izdanje
1996

Pripremio Centar za Primjenjenu Lingvistiku
Centar za Izbjegličke Usluge

Prevela: Svetlana Brajdić

Sadržaj ove knjige je sastavljen i štampan na osnovu ugovora o saradnji sa Biroom za Stanovništvo, Izbjeglice i Migraciju u okviru Ministarstva za Inostrane Poslove Sjedinjenih Država. Medjutim, ova knjiga nije zvanično izdanje Ministarstva za Inostrane Poslove Sjedinjenih Država.

Ova knjiga može biti preštampana u cjelosti. Medjutim, fotografije i citati ne mogu biti korišteni ni za jedno drugo izdanje, niti u bilo koje druge svrhe bez izričite saglasnosti organizacije darodavca.

Predstavnici slijedećih agencija su doprinijeli pisanju *Dobro Došli u Sjedinjene Dr ave: Priru nik za Izbjeglice:*

African Services Committee of New York
Center for Applied Linguistics
Church World Service
International Catholic Migration Commission
International Institute of Erie, Pennsylvania
International Organization for Migration
International Rescue Committee
Iowa Department of Human Services
Jewish Family Services of Baltimore
Lutheran Social Services of the National Capital Area
Lutheran Social Services of Fargo, North Dakota
Maryland Office of Refugee Affairs
Office of Refugee Resettlement
Refugee Services Alliance of Houston
United States Catholic Conference
World Relief Refugee Services

Oganizacije darodavci fotografija i citata kao što slijedi:

Fotografije: Arizona International Refugee Consortium, Inc.
Center for Applied Linguistics
Lutheran Social Services of Fargo, North Dakota
Lutheran Social Services of the National Capital Area
PhotoDisc Inc.

Citati: *Scattered Children* (Save the Children Refugee Programs)
Bosnian Refugee Resettlement in the U.S.—Part II: Refugee Response (Center for Applied Linguistics)

Naslovna strana i idejno/grafičko rješenje: SAGARTdesign

Dobro Došli u Sjedinjene Države: Priručnik za Izbjeglice pruža izbjeglicama, koje se preseljavaju u Sjedinjene Države, opšta obavještenja o onome s čim će se suočiti i uslugama koje će im biti potrebne u prvim mjesecima njihovog boravka u ovoj zemlji. Cilj Priručnika je da pomogne izbjeglicama vezanim za preseljenje u Sjedinjene Države da razviju realna očekivanja u vezi sa zaposlenjem, obrazovanjem, zdravstvom i drugim aspektima života u Sjedinjenim Državama.

Ovaj priručnik je napisan pod rukovodstvom Biroa za Stanovništvo, Izbjeglice i Migraciju u okviru Ministarstva za Inostrane Poslove Sjedinjenih Država. Savezni i državni zvaničnici, predstavnici agencija zaduženih za preseljenje izbjeglica, i nedavno preseljene izbjeglice su doprinijeli pisanju ovog priručnika.

S obzirom da se kopije mogu dobiti na nekoliko jezika, ovaj *Priručnik* je podijeljen agencijama u inostranstvu koje pripremaju proces preseljenja, kao i izbjeglicama u inostranstvu kojima je odobreno preseljenje u Sjedinjene Države ali još nisu završili sa procesom. Ovaj priručnik je takodje podijeljen i onima koji pomažu izbjeglicama u toku početnog perioda preseljenja, tako da su i oni koji obezbjedjuju usluge svjesni obavještenja koja njihovi klijenti-izbjeglice dobiju prije dolaska u Sjedinjene Države.

Dobro Došli u Sjedinjene Države: Priručnik za Izbjeglice zamijenjuje prethodno izdanje za izbjeglice, *Vodič za Preseljenje Izbjeglica u Sjedinjene Države*.

Sadržaj

Predgovor **3**

Uvod **5**

1. Proces Prije Dolaska **9**

2. Uloga Agencije Koja je Zadužena za Preseljenje **17**

3. Vladine i Druge Vrste Socijalne Pomoći **21**

4. Stambeno Pitanje **27**

5. Prevoz **33**

6. Zaposlenje **37**

7. Obrazovanje **55**

8. Zdravstvo **67**

9. Ekonomisanje Budžetom **73**

10. Prava i Odgovornosti Izbjeglica **81**

11. Kulturno Prilagodjavanje **89**

BEST COPY AVAILABLE

Ovaj vodič za preseljavanje će vam pomoći u pripremi za prvih nekoliko mjeseci u Sjedinjenim Američkim Državama. U njemu se opisuju početne faze preseljenja i pruža vam obavještenja o osnovnim vidovima života u Sjedinjenim Državama. Ni jedan vodič za orijentaciju vam ne može reći sve što bi trebalo da znate, jer je preseljavanje jedan dug i složen proces koji je jedinstven za svaku izbjeglicu ponaosob. Ako ne shvatate nešto o čemu je raspravljano u ovoj knjizi, ili ako niste dobili odgovore na pitanja o životu u Sjedinjenim Državama, osoblje agencije u Sjedinjenim Državama koja je zadužena za vaše preseljenje će vam pomoći da dobijete te odgovore nakon što doputujete. Zainteresiran i otvoren stav može vam biti od najveće koristi za uspješno prilagodjavanje životu u Sjedinjenim Državama.

Želimo vam svako dobro!

BEST COPY AVAILABLE

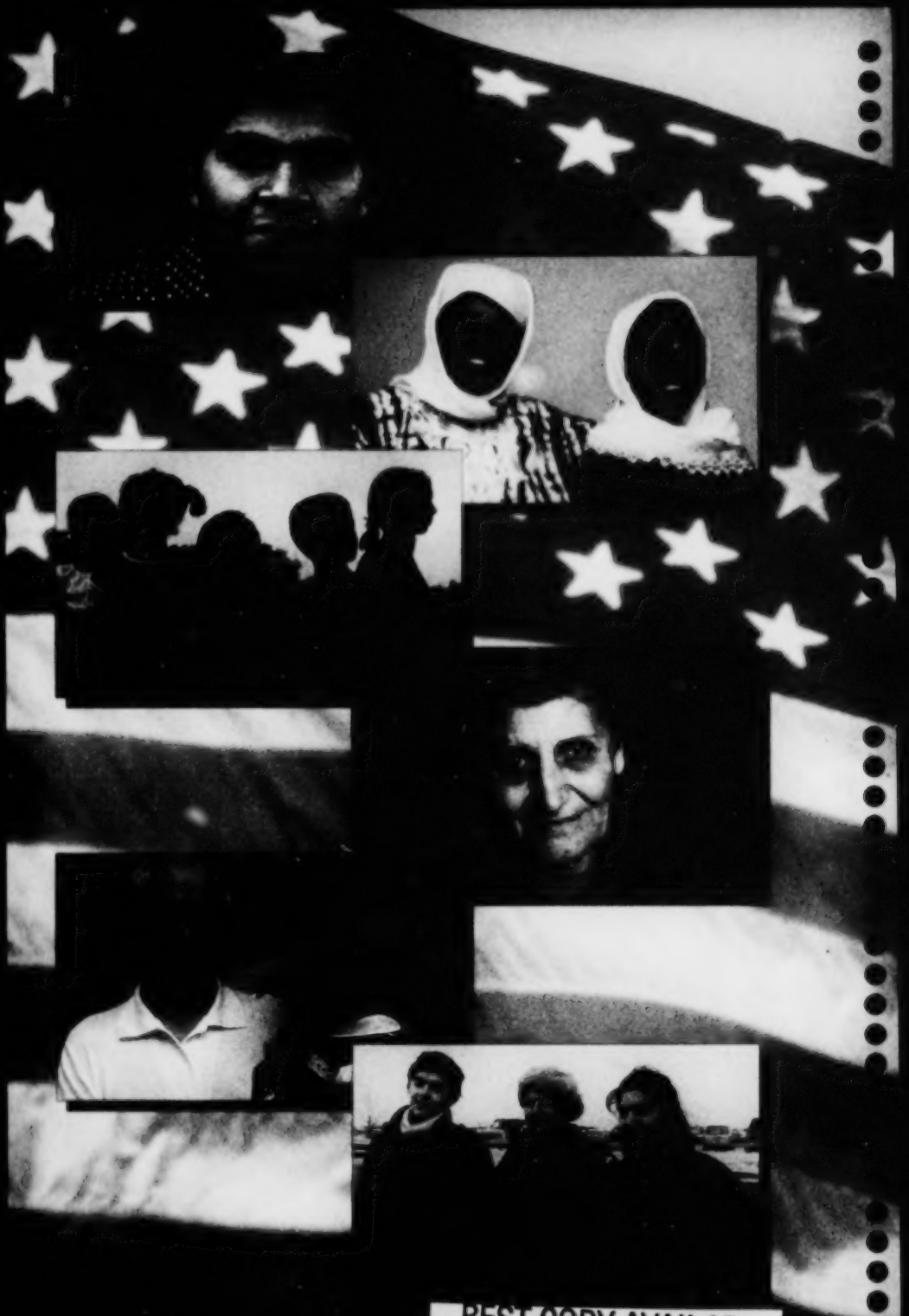

BEST COPY AVAILABLE

Sjedinjene Američke Države su velika i raznolika zemlja, tako da je teško praviti uopštene sudove o njoj. U okviru svojih granica sadrži ogromne suprotnosti u geografskom položaju, veoma širokom rangu klimatskih uticaja, ali sadrži i veliku raznolikost medju ljudima koji sebe nazivaju Amerikancima. Amerikanci su ljudi sa različitim rasnim i etničkim porijeklom, i posjeduju raznovrsna vjerska opredjeljenja i mjerila vrijednosti. Prema tome, mnogo od onoga što ste čuli o Americi ne mora se pokazati tačnim kad ste vi u pitanju. Čak i informacije koje ste dobili od prijatelja i nekih drugih ljudi koji se već nalaze u Sjedinjenim Američkim Državama ne moraju se pokazati tačnim u vašem slučaju.

Svaka sredina u Sjedinjenim Američkim Državama je različita, i ima svoje vlasitite procedure i sistem rada sa nedavno pristiglim izbjeglicama. Osoblje agencije koja je zadužena za vaše preseljenje će vam pomoći da učite o novoj zemlji i lokalnoj sredini u kojoj živite.

Lekcija koju ćete veoma brzo naučiti je da većina Amerikanaca cijeni samostalnost i ličnu odgovornost. Od vas će se očekivati da odmah nakon pronalaska posla počnete da radite i izdržavate sebe i svoju porodicu. Nedostatak poznavanja engleskog jezika vas neće spriječiti da počnete raditi, ali ćete trebeti naučiti engleski jezik da biste napredovali ka boljem poslu. U većini sredina može se naći nastava engleskog jezika koja će vam pomoći da iskoristite mogućnosti za napredovanje.

Druga lekcija koju ćete naučiti je da je preseljenje trajna odluka. To je prvi korak da postanete osoba sa stalnim prebivalištem u Sjedinjenim Državama i državljanin Sjedinjenih Američkih Dražava. Nakon godinu dana ćete

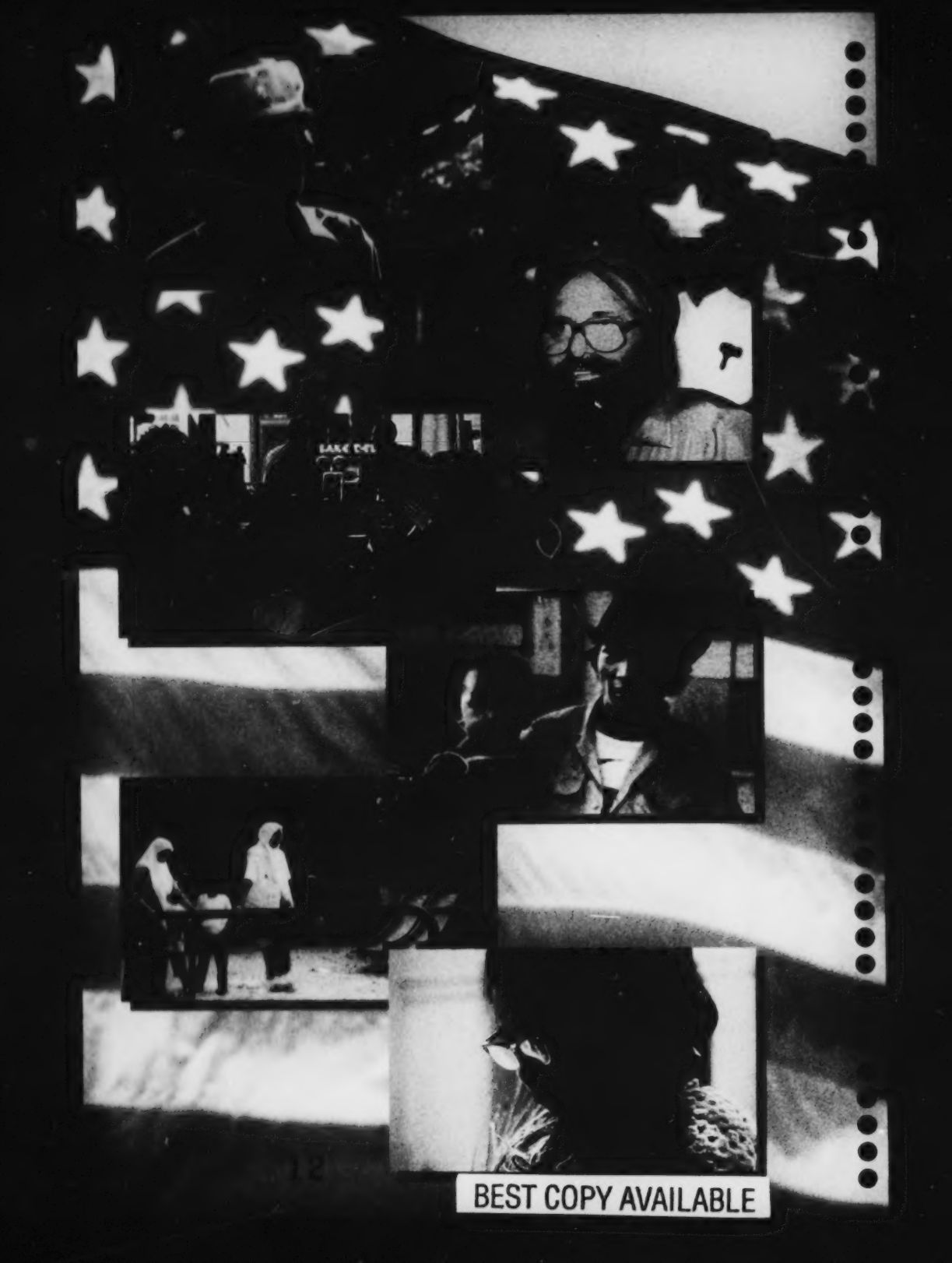

BEST COPY AVAILABLE

steći pravo za podnošenje zahtjeva za status trajno nastanjenog stranca u Sjedinjenim Američkim Državama; nakon četiri i po godine ćete steći pravo za podnošenje zahtjeva za sticanje američkog državljnastva.

Kao izbjeglica ste možda izgubili sve što ste imali, ali u Sjedinjenim Državama vam se pruža prilika da ponovo počnete i nanovo gradite svoj život. Možda nije lako krenuti iz početka, ali je izvodljivo. Preko milion izbjeglica je došlo prije vas, i većina se dobro snašla. I vi možete uspjeti. Vi donosite svoju nadarenost, svoje porijeklo i kulturu, i svoju hrabrost.

Izbjeglice, koje su došle prije vas, mogle bi se složiti sa sljedećim savjetima:

- Budite otvoreni
- Ne žurite u donošenju sudova
- Potrudite se da naučite i govorite engleski jezik
- Nastojte da shvatite američku kulturu bez kritikovanja u poredjenju sa sopstvenom kulturom
- Učestvujte u američkom životu
- Koncentrišite se na činjenicu koliko daleko ste stigli, a ne koliko daleko morate ići
- Zaposlite se što prije možete, i pravite planove za bolje zaposlenje u budućnosti

Naredna poglavlja sadrže obavještenja o vašem novom životu i zemlji, i ta obavještenja
će vam pomoći pri preseljavanju. Obavještenja su neizbježno sažeta i svakako
nepotpuna. Zapamtite da iako veoma cijene samostalnost, Amerikanci takodje poštuju onoga ko postavlja pitanja. To je najbolji način da započnete proces učenja.

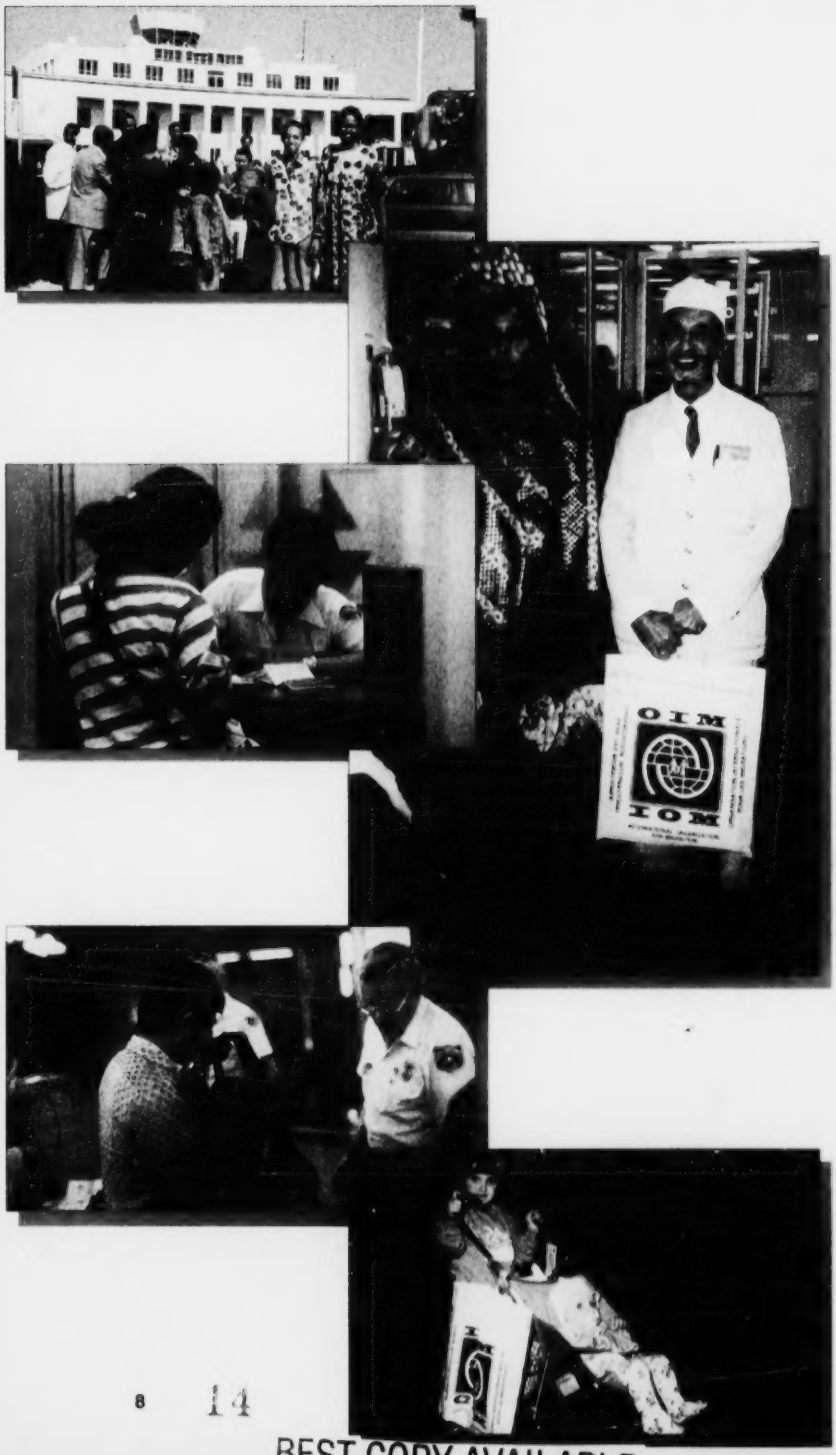

BEST COPY AVAILABLE

Sada kada je američka Služba za Imigraciju i Naturalizaciju (eng. Immigration and Naturalization Service, u daljem tekstu INS) odobrila vaš ulazak u Sjedinjene Države, postoji još samo par koraka do vašeg putovanja u Sjedinjene Američke Države.

- Vi i vaša porodica morate obaviti ljekarski pregled
- Agencija koja je zadužena za vaše preseljenje mora se pripremiti za vaš dolazak tako da sve protekne u najboljem redu.
- Vaše putovanje u Sjedinjene Američke Države će biti organizovano nakon što se završe sve druge pripreme oko vašeg preseljenja

Dok još uvijek čekate na preseljenje, osoblje iz ureda za preseljenje će pomoći da se dogovori termin za vaš ljekarski pregled, da se utvrdi da agencija koja je zadužena za vaše preseljenje ima odgovarajuće informacije o vama i vašoj porodici, i organizira putovanje do vašeg odredišta u Sjedinjenim Državama. U slučaju da su vam potrebna invalidska kolica, štake ili neka druga posebna vrsta pomoći za vrijeme putovanja do Sjedinjenih Država, nemojte zaboraviti da to kažete osoblju iz ureda za preseljenje. Vrijeme dok čekate na putovanje je pogodno da naučite što više o Sjedinjenim Državama i ponešto engleskog jezika, naravno, ako je moguće.

Ljekarski Pregled

Ljekarski pregledi su obavezni i za vas i vašu porodicu. U većini mjesta oni su besplatni. Ljekarski pregled će

- pokazati da li postoje zdravstveni problemi na koje bi se trebala obratiti pažnja prije odlaska u Sjedinjene Države
- utvrditi da ne postoje nikakva zdravstvena stanja koja bi vas i vašu porodicu učinila nepodobnim za putovanje u Sjedinjene Američke Države
- pružiti informaciju agencijama koje su zadužene za preseljenje u Sjedinjene Države o svim zdravstvenim problemima koji zahtijevaju kontrolu nakon što stignete u novu sredinu

Ako ne otputujete u toku godinu dana nakon obavljenog ljekarskog pregleda, moraćete obaviti drugi pregled prije nego što krenete u Sjedinjene Države.

Razgovor Prije Odlaska

Osoblje ureda za preseljenje će porazgovarati sa vama da bi pribavili obavještenje koje će pomoći da proces vašeg preseljenja teče glatko. Ako imate rodbinu ili prijatelje koji žive u Sjedinjenim Državama, od vas će se tražiti da obezbjedite njihova imena, adrese i telefonske brojeve. Ako je vaša bliža rodbina, npr. supružnik ili dijete, već nastanjena u Sjedinjenim Državama, vi ćete biti preseljeni u isto mjesto. Ako imate dalju rodbinu, npr. rodjak, ili ako zahtjevate da budete preseljeni u blizini prijatelja, agencija koja je zadužena za vaše preseljenje će odlučiti o mjestu prebivališta uzimajući u obzir činjenice da li će neophodne usluge i mogućnost pronalaska posla biti dostupne u toj sredini. Ako su i vaši rodjaci u procesu razmatranja za preseljenje u Sjedinjene Države, vi možete zahtijevati da budu smješteni u istom mjestu, ali ne postoje garancije da će to biti i uradjeno.

Ne zaboravite da dostavite uredu za preseljenje što tačnije i najnovije informacije prije odlaska, tako da agencija koja je zadužena za vaše preseljenje može donijeti najbolju odluku o mjestu gdje ćete biti smješteni. Kada stignete u Sjedinjene Države uvjerićete se da je veoma teško seliti na drugo mjesto ubrzo nakon dolaska, jer je takav korak obično veoma skup. Takodje, većina usluga, koje su vezane za preseljenje, će vam biti dostupne samo u mjestu gdje ste prvobitno bili preseljeni.

Agencija Zadužena za Preseljenje

Agenciji u Sjedinjenim Državama koja je zadužena za preseljenje će biti dodijeljen zadatak da vam pomogne u toku rane faze vašeg preseljenja. Agencija će primiti informaciju o vašoj porodičnoj biografiji, što uključuje imena, starosnu dob i zanimanja članova porodice; nacionalnu pripadnost, zemlju porijekla; vjeroispovjest; bilo koji zdravstveni problem koji zahtjeva naknadnu pažnju; i adrese rodbine koja se već nalazi u Sjedinjenim Državama. Agencija zadužena za preseljenje će izabrati grad u koji ćete vi biti preseljeni, imajući u vidu činjenice da li se pridružujete drugim članovima porodice koji su već

u Sjedinjenim Državama, zatim dostupnost zaposlenja, i dostupnost usluga. Prije polaska će vam biti saopšteno gdje ćete živjeti u Sjedinjenim Državama. Agencija koja je zadužena za vaše preseljenje će osigurati da budete dočekani na areodromu kada stignete, da je smještaj spreman, i da dobijete neophodne informacije o novoj sredini u kojoj se nalazite. (Uloga agencije koja je zadužena za preseljenje je detaljnije objašnjena u Poglavlju 2.)

Putovanje u Sjedinjene Američke Države

Vi možete sami napraviti vlastite putne planove, ili možete tražiti od osoblja ureda za preseljenje da to učini za vas. Ako sami pravite vlastite putne planove, od vas se zahtjeva da o tome obavjestite ured za preseljenje prije odlaska.

Ako ured za preseljenje obavi kupovinu vaših avionskih karata, plaćanje karata je zajam koji morate otplatiti. Prije polaska za Sjedinjene Države od vas se traži da potpišete obavezu za otplaćivanje troškova plaćanja vašeg putovanja. Tri do šest mjeseci nakon što stignete u Sjedinjene Države, počećete dobivati mjesečne račune preko kojih ćete početi

otplaćivati zajam u toku perioda od tri godine. Novac koji uplatite odlazi u fond koji pomaže plaćanje putnih troškova drugih izbjeglica koje preseljavaju u Sjedinjene Države.

Kao u svakoj medjunarodnoj turističkoj klasi, vama i vašoj porodici će biti dozvoljeno da ponesete maksimalnu težinu prtljaga predvidjenu po osobi. Informišite se kod osoblja ureda za preseljavanje o tačnim pravilima koje treba poštovati u toku leta. Plaćanje prekomjerne težine prtljaga je vaša odgovornost, i to je veoma skupo. Ako sa sobom nosite kućnog ljubimca, morate platiti troškove prevoza kućnog ljubimca i poštovati američke carinske propise i zakone aviokompanije u vezi sa prevozom životinja. Važno je da obavijeste ured za preseljenje ako sa sobom nosite kućnog ljubimca, tako da agencija u Sjedinjenim Državama koja je zadužena za preseljenje pokuša pronaći smještaj u kojem se dozvoljava posjedovanje kućnih ljubimaca.

Američka carina nikome ne dozvoljava unošenje izvjesnih artikala u Sjedinjene Države. Ovaj propis se odnosi na artikle kao što su narkotici, voće, biljke, povrće, i svježe meso. Lijekovi izdati na ljekarski recept se mogu unositi, ali moraju biti jasno označeni. Ako imate pitanja u vezi sa vrstom artikala koji se mogu unositi u Sjedinjene Države, obratite se osoblju ureda za preseljenje.

Ako vaše putovanje zahtijeva da prodjete kroz nekoliko tranzitnih mjesta, u većni tih mjesta će vam pomagati predstavnici Medjunarodne Organizacije za Migraciju (eng. International Organization for Migration, u daljem tekstu IOM). Ako imate bilo kakvih problema u toku putovanja (npr. ako se razboli član porodice), predstavnici IOM će

vam pomoći i obavjestiti agenciju koja je zadužena za vaše preseljenje u slučaju da dolazite sa zakašnjenjem. U Sjedinjenim Državama, predstavnici IOM će vas dočekati u mjestu ulaska i pomoći vam sa imigracionim formalnostima. Ako je potrebno, oni će vam takodje pružiti pomoć oko presijedanja u naredni avion.

Prije nego što krenete dobićete paket sa dokumentacijom koja je potrebna za ulazak, uključujući imigracionu, zdravstvenu i dokumentaciju za preseljenje. Budite pažljivi i nemojte izgubiti tu dokumentaciju za vrijeme putovanja. Ovu dokumentaciju morate nositi sa sobom; ne otvarajte paket i nemojte ga spakovati u putnu torbu. Ova dokumentacija mora biti uručena imigracionim službenicima na prvom aerodromu na koji stignete u Sjedinjenim Državama. Na aerodromu će imigracioni službenici otvoriti paket, pregledati dokumentaciju i vratiti vam dio dokumentacije. Agencija koja je zadužena za preseljenje će tražiti ovu dokumentaciju od vas, i napraviti kopije kada stignete na vaše odredište.

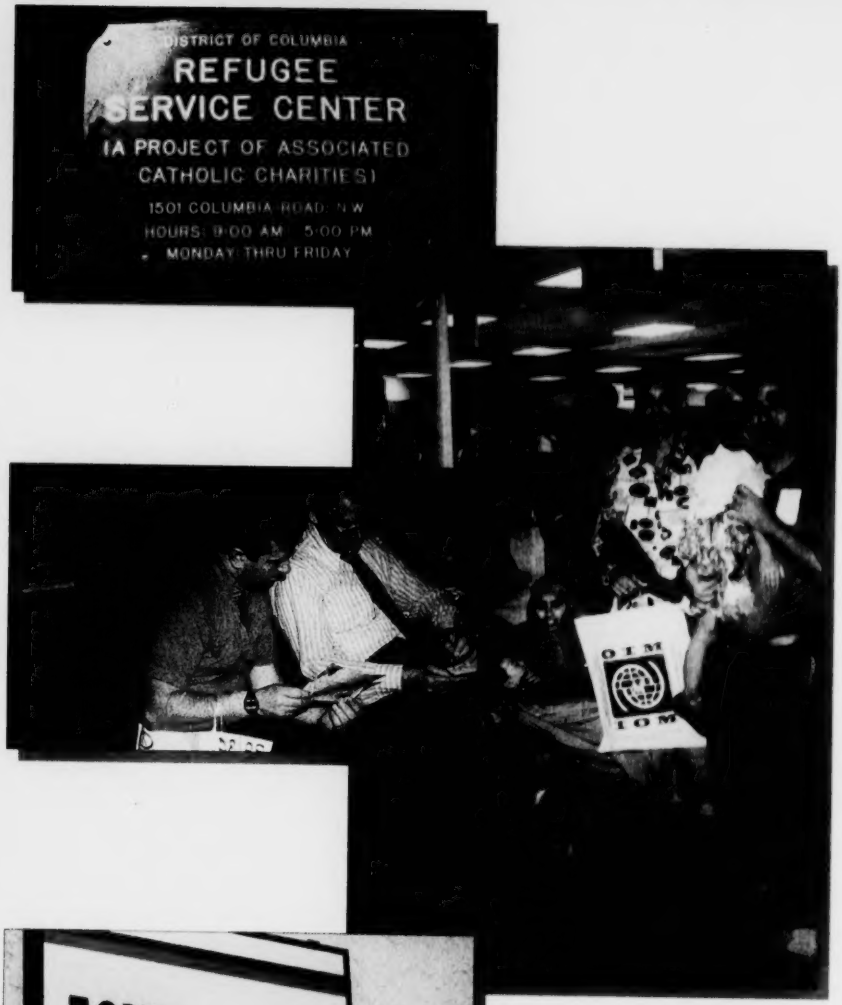

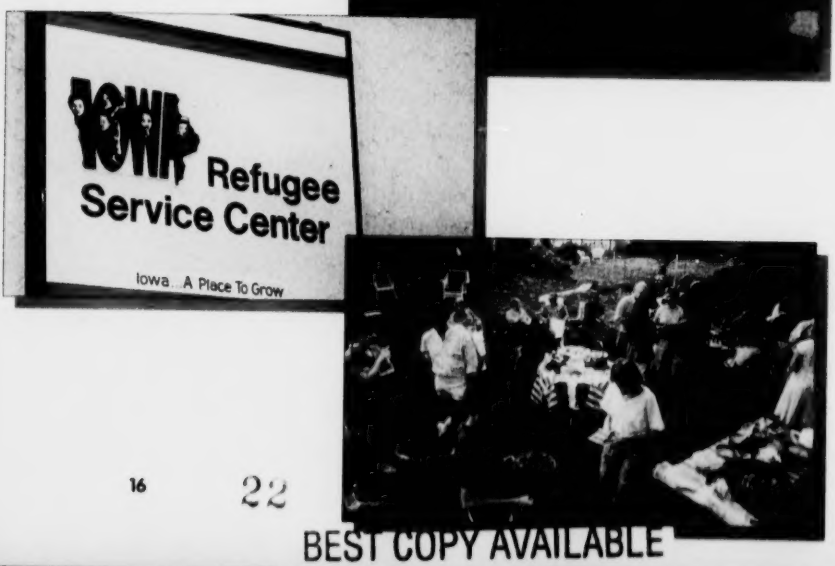

BEST COPY AVAILABLE

Jedinstven aspekt programa vlade Sjedinjenih Država za preseljenje izbjeglica je saradnja izmedju vlade i privatnih organizacija. Vlada odredjuje zakone i daje smjernice, i obezbjedjuje novčana sredstva za neke usluge koje se pružaju izbjeglicama. Agencije zadužene za preseljenje pružaju potrebne usluge, a mogu ponuditi i dodatnu pomoć.

Izbjeglicama, kojima je odobren ulazak u Sjedinjene Države, dodijeljuje se agencija, koja je zadužena za preseljenje, prije njihovog odlaska u Sjedinjene Države. Ta agencija može biti vjerska institucija, privatna organizacija, državna agencija, ili neka organizacija sa etničkim predznakom. Agencija koja je zadužena za vaše preseljenje imaće lokalnu kancelariju u ili blizu grada u kojem živite, sa osobljem koje će vam pomagati. Ako imate rodbinu koja živi u tom dijelu grada, i oni vam mogu pomoći pri preseljenju. Neke agencije angažuju dobrovoljce da vam pomažu kada stignete.

Iako su neke agencije koje su zadužene za preseljenje udružene sa vjerskim grupama, vi niste obavezni da učestvujete u njihovim vjerskim aktivnostima, i agencijama koje su zadužene za preseljenje je zabranjeno da podstiču izbjeglice da se pridruže njihovim vjerskim grupama.

Po dolasku na vaše konačno odredište, na aerodromu će vas dočekati rodbina, prijatelj ili predstavnik agencije koja je zadužena za vaše preseljenje. Smještaj će već biti obezbijedjen za vas. Možda ćete biti privremeno smješteni sa rodbinom ili u nekom hotelu, a možda će to biti i stalan smještaj poput stana. (Stambeno Pitanje je detaljnije objašnjeno u Poglavlju 4.)

Radnici agencije zadužene za preseljenje, potpomognuti rodbinom, prijateljima, i dobrovoljcima, će vam pomoći da se snadjete u novoj sredini. Uz njihovu pomoć vi ćete

- naći smještaj u kojem možete ostati duže vremena,
- pribaviti pokućstvo i garderobu,
- pribaviti Karticu sa Brojem Socijalnog Osiguranja (eng. Social Security Number—Dokaz o podnošenju zahtjeva za izdavanje ove kartice je neophodan pri traženju posla),
- naučiti da koristite sistem javnog prevoza,
- početi da upoznajete američke običaje i zakone,
- upisati djecu u školu,
- naći posao,
- upoznati američki novčani sistem,
- zakazati ljekarski pregled ili kontrolu, ako je neophodno, odmah nakon dolaska,
- pronaći programe za učenje engleskog jezika, odnosno dobrovoljce koji daju privatne časove,

- upoznati sa društvenim uslugama koje su dostupne u vašoj sredini.

Agencije zadužene za preseljenje osiguravaju da su u prvih 30 dana vašeg boravka u Sjedinjenim Državama svi vaši neophodni izdaci i osnovni životni troškovi pokriveni. Neke agencije će platiti troškove; druge će možda dati novac direktno vama ili vašoj rodbini, tako da će se od vas očekivati da sami platite neke ili sve izdatke. Osim toga, agencija će vam davati savjete i pružati druge usluge u periodu od najmanje 90 dana nakon dolaska. Nakon tog perioda usluge se razlikuju i zavise od pojedinačnih potreba, i vaše agencije. Možete biti upućeni na druge agencije i organizacije da potražite odgovore na vaša pitanja, ili pak da se udovolji neka odredjena potreba.

Agencija koja je zadužena za preseljenje nije odgovorna za plaćanje vaših računa ili dugova. Moraćete da radite, jer ste vi odgovorni za vaše lične izdatke. Ukoliko razmišljate o preseljenju u drugo mjesto, zapamtite da vaša agencija nije odgovorna za vaš prelazak. A ni agencija koja se nalazi u sredini gdje preselite nije dužna da vam pruži svoje usluge. Odlukom da predjete u drugo mjesto, preuzimate odgovornost da se sami brinete o sebi. Ako imate pitanja u vezi sa preseljenjem u drugo mjesto, porazgovarajte sa osobljem vaše agencije.

Amerikanci cijene samostalnost i očekivaće od vas da preuzmete inicijativu u izgradnji svog života u Sjedinjenim Državama. Uspjeh vašeg preseljenja će zavisiti koliko od vrste pomoći koju primite toliko i od vašeg odnosa i uloženog napora.

BEST COPY AVAILABLE

Pored agencije koja je zadužena za vaše preseljenje, postoje savezni programi i agencije koje obezbjedjuju socijalne usluge koje pomažu ljudima da pomognu sami sebi. Izbjeglice imaju pravo na socijalnu usluge kao što je materijalna pomoć i porodično savjetovanje, ali odredjene usluge se razlikuju od mjesta do mjesta. Takodje ćete morati da saznate, da li kao izbjeglica imate pravo na dodatnu pomoć i kako podnijeti zahtjev za dodijeljivanje te pomoći. Vaša agencija će vam pomoći da se upoznate sa vrstama usluga u vašoj lokalnoj sredini.

Postoje organizacije i programi koji će obezbijediti privremenu pomoć, ako je neophodno, dok krčite put ka materijalnoj nezavisnosti. Pravo na tu pomoć se često zasniva na potrebi, imajući u vidu lična primanja, prebivalište, starosnu dob, ili neki drugi faktor. Ako se okolnosti promijene ili ako ne ispunite programske uslove, ova pomoć može biti prekinuta ili umanjena.

Agencija zadužena za preseljenje je prva veza izmedju vas i informacija i pristupa vladinim i drugim vrstama socijalne pomoći. Neke organizacije i usluge sa kojim vas vaša agencija može povezati, uključuju sljedeće:

Udruženja za Uzajamnu Pomoć (eng. Mutual Assistance Associations, u daljem tekstu MAA), koja postoje u mnogim sredinama, su organizacije koje su osnovale nekadašnje izbjeglice da bi pomogli ljudima iz svoje sredine. Neke MAA obezbjedjuju usluge poput orijentacije o sredini u kojoj žive, prevoz, nabavka garderobe i namještaja za izbjeglice i druge novopridošle.

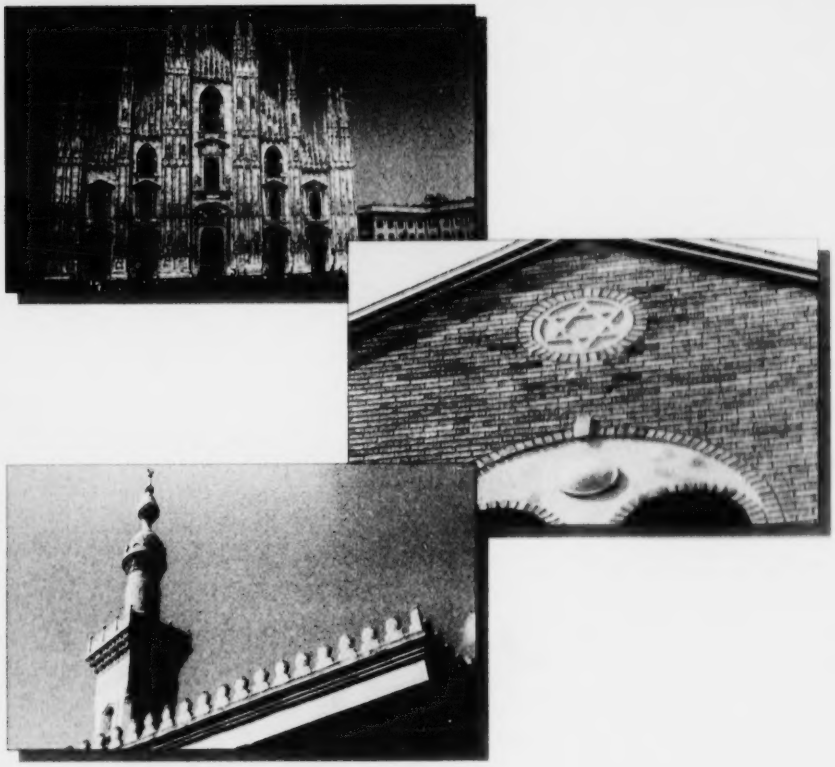

Agencije za Socijalnu Pomoć obezbjedjuju raznovrsne usluge lokalnom stanovništvu u cijelini, uključujući izbjeglice. Ove agencije obično pomažu ljudima sa posebnim potrebama kao na primjer porodice sa niskim primanjima, beskućnici i invalidi.

Vjerske institucije kao što su crkve, džamije, i sinagoge ne služe samo kao mjesta za molitvu, nego takodje mogu ponuditi mnoštvo drugih usluga. Neke imaju biblioteke ili vikend-školu za djecu; neke institucije dijele korištenu robu i namještaj; a neke pak nude programe za novopridošle ili stare osobe.

Bonovi za Hranu—Ovo je savezni program koji ljudima sa niskim primanjima obezbjedjuje odgovarajuću ishranu. Izbjeglice mogu podnijeti zahtjev za bonove u odredjenim vladinim mjesnim uredima. Podnosioci zahtjeva moraju ispuniti obrasce koji zahtijevaju dokaz o primanjima i druge lične podatke. Iznos pomoći za hranu je zasnovan na veličini porodice i iznosu primanja. Bonovi za hranu se koriste samo za kupovinu prehrambene robe; sa bonovima ne možete kupiti drugu robu, kao što su cigarete, alkoholna pića, pelene, toalet papir, ili sapun.

Pomoć u Energiji—Ovo je savezni program koji pomaže ljudima sa niskim primanjima, a koji nisu u stanju da podmire troškove grijanja. Izbjeglice imaju pravo da podnesu zahtjev za ovaj program u odredjenim vladinim mjesnim uredima. Podnosioci zahtjeva moraju ispuniti obrasce koji zahtijevaju dokaz o primanjima i druge lične podatke.

Pomoć u Gotovini—Ovi programi su namijenjeni ljudima koji ne mogu da nadju posao, i ovi programi su pod kontrolom lokalne vlade i razlikuju se od sredine do sredine. Izbjeglice mogu podnijeti zahtjev u odredjenom lokalnom uredu. Podnosioci zahtjeva moraju ispuniti obrasce koji zahtijevaju dokaz o primanjima i druge lične podatke. Programi pomoći u gotovini su ograničeni na odredjen broj mjeseci, i mnogi od ovih programa imaju dodatne uslove, poput aktivnog učestvovanja u traženju posla ili redovno pohadjanje programa za obuku.

Dodatna Socijalna Pomoć (eng. Supplemental Security Income, u daljem tekstu SSI) je savezni program za osobe starije od 65 godina, slijepe, ili invalide. Izbjeglice koje ispunjavaju uslove za SSI mogu podnijeti zahtjev u mjesnom uredu za socijalnu pomoć, odnosno u istom uredu u kojem se mora podnijeli zahtjev za Karticu sa Socijalnim Brojem.

Policija je odgovorna za sprovodjenje zakona o obezbjedjenju javne sigurnosti. Policija takodje pomaže na manje formalan način poput pomoći pri hitnim medicinskim slučajevima, angažovanjem u unutrašnjim, problematičnim dijelovima grada na poboljšanju medjuljudskih odnosa u sredini, te davanju uputa ljudima koji su se izgubili.

U svim sredinama postoje **vatrogasne brigade** i **ambulantna hitna pomoć**. Ako vam je potrebna pomoć u slučaju nevolje, broj telefona koji treba birati je **911** (u većini mjesta Sjedinjenih Država). Ako morate koristiti ovaj broj, budite spremni da telefonisti opišete prirodu problema (da li trebate policiju, vatrogasnu brigadu, ili ambulantna kola) i da kažete gdje se nalazite. Ako ne možete objasniti o čemu se radi na engleskom jeziku, onda samo recite, "Help" (izgovor: help), ili "Emergency" (izgovor: imrdžnsi), i ne spuštajte slušalicu. Otvorena telefonska linija će označiti gdje se nalazite.

Vaše prilagodjavanje životu u Sjedinjenim Američkim Državama će biti olakšano ako upoznate usluge koje se pružaju u vašoj sredini, i ako ih pametno koristite. Ako ste dovoljno sretni da u svojoj sredini imate rodbinu ili prijatelje, njihova podrška će takodje biti od veoma velike važnosti.

Druge socijalne usluge su objašnjene u Poglavlju 7 (Obrazovanje) i Poglavlju 8 (Zdravstvo).

BEST COPY AVAILABLE

Kada tek stignete u Sjedinjene Američke Države, vaš smještaj će već biti spreman. Možete očekivati da će vaš početni smještaj biti obezbjedjen neophodnim stvarima i vjerovatno će se nalaziti u radničkom naselju koje je rasno i etnički izmješano. Vaš prvi smještaj može biti privremen. U početku ćete možda živjeti sa svojom rodbinom koja se već smjestila u Sjedinjenim Državama, ili možete biti smješteni u neki stan, u neki hotel, ili u prihvatni centar (koji je obično povezan sa agencijom koja je zadužena za preseljenje). Ako ste samac/samica možete biti smješteni sa drugim samcima/samicama, barem privremeno.

Agencija zadužena za preseljenje je odgovorna za obezbjedjenje smještaja u toku prvih mjesec dana vašeg boravka u Sjedinjenim Državama. Ako imate rodbinu u Sjedinjenim Državama, agencija se može obratiti njima da pronadju smještaj za vas, i oni mogu dobiti novčanu pomoć od agencije koja je zadužena za preseljenje.

Ubrzo nakon vašeg dolaska počeće se razgovarati o dugoročnim stambenim planovima. Pronalaženje odgovarajućeg stambenog prostora nije lako čak ni za većinu Amerikanaca, tako da može biti teško i za vas. Vaš prvi dom, iako novčano prihvatljiv, možda neće biti i vaš prvi izbor. Moraćete voditi računa o mjestu, vrsti smještaja (stan ili kuća), i blizini škole, radnog mjesta, javnog prevoza, i prodavnica. Kada budete tražili stan obratite se agenciji, rodbini, prijateljima, i drugima za savjet koje područje da uzmete u obzir. Očekujte da će potraga za stanom potrajati i nekoliko sedmica.

U većini američkih sredina postoji nekoliko vrsta stambenog prostora:

- stambene zgrade
- kuće za jednu porodicu
- prikolice (kola za stanovanje)
- soba u kući ili stanu

Izvori za pronalaženje stambenog prostora uključuju:

- prijatelji
- radne kolege
- agencija zadužena za preseljenje
- oznake na zgradama pored kojih prolazite "Za Iznajmljivanje" (eng. "For Rent")
- uredi za izdavanje stanova u stambenim zgradama
- novine ("klasificirani" odjeljak)
- agencije koje se bave prodajom i iznajmljivanjem stanova i kuća (koje naplaćuju obavljene usluge)

Iznajmljeni stan obično uključuje kuhinju sa štednjakom, lavabo, i frižider; kupatilo; jednu (ili više) spavaćih soba; ormare; dnevnu sobu i trpezariju. U manjim stanovima ove prostorije su kombinovane.

Možete očekivati da troškovi stanarine sačinjavaju najveći procenat vaših mjesečnih izdataka. Cijena stanarine se razlikuje od države do države, od grada do grada, i čak od dijela grada u jednom mjestu. U cijenu stanarine može biti uključena i cijena režija (struja, grijanje, voda, plin, komunalne usluge), ali režije se mogu plaćati i odvojeno. Prije no što potpišete ugovor o iznajmljivanju, veoma je važno da upitate stanodavca da li je cijena režija uključena u cijenu stanarine.

Pri iznajmljivanju stana ili kuće, morate potpisati najamni ugovor. Ovo je zakonski dokumenat koji služi za zaštitu stanara i stanodavca. Najamni ugovor vas štiti od nepoštenog tretmana od strane stanodavca. A stambeni zakoni zahtijevaju da stanodavci ispunjavaju minimum

"Za nas je to bio tako lijep stan, pun stvari koje nikad prije nismo vidjeli ...

Danas znam da su ljudi koji žive u ovom susjedstvu veoma siromašni. Stanovi su mali i poput kutije ...

Ali zajednički, moja djeca i ja smo oribali zidove stana dok se nisu zasijali na slaboj sunčevoj svjetlosti, i uživali smo u udobnosti našeg novog doma."

BEST COPY AVAILABLE

sigurnosnih i sanitacionih standarda pri izdavanju stanova i kuća.

U najamnom ugovoru vi se slažete sa sljedećim:

- broj ljudi koji će stanovati u stanu
- datum plaćanja stanarine (obično izmedju prvog i petog u mjesecu)
- da će se u stanu održavati higijena i neće biti oštećenja
- broj mjeseci koliko ćete ostati u stanu (obično 12 mjeseci)
- uslovi za raskid najamnog ugovora

Kao dodatak potpisivanju najamnog ugovora, od vas će se možda takodje zahtijevati dokaz da će stanarina biti plaćena. Ako ne radite, možda ćete morati naći "ko-potpisnika", nekoga ko će potpisati taj ugovor zajedno sa vama. Od ljudi koji iznajme stan obično se zahtjeva da obezbjede sigurnosni depozit kada potpisuju najamni ugovor. Ovaj iznos je obično jednak iznosu jedne mjesečne stanarine, i on se vraća kada ljudi napuštaju stan, pod uslovom da su ispoštovani svi uslovi najamnog ugovora.

Ako prekršite tačke najamnog ugovora, možete biti izbačeni iz stana i gubite sigurnosni depozit.

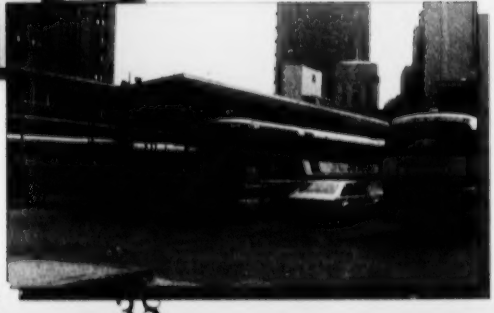

BEST COPY AVAILABLE

Javni prevoz se uveliko razlikuje diljem Sjedinjenih Država. U mnogim gradovima se nude sveobuhvatni sistemi javnog prevoza (autobus, podzemna željeznica, ili željeznički sistem) koji omogućavaju ljudima da vode aktivan život bez automobila. Taksi služba je takodje dostupna, ali obično i veoma skupa. U drugim dijelovima, javni transport nije lako dostupan. Detaljno obavještenje o lokalnom javnom prevozu će vam pružiti agencija, koja je zadužena za vaše preseljenje, uskoro nakon dolaska.

U područjima gdje javni prevoz nije dostupan, ili nije pri ruci, novopridošli će poželjeti da što prije kupe auto. Medjutim, postoji mnogo odgovornosti za posjedovanje i voženje auta u Sjedinjenim Državama.

Za legalno upravljanje vozilom, potrebna je lokalna vozačka dozvola. Većina država zahtijeva da je auto osigurano. Medjunarodna vozačka dozvola nije prihvatljiva kao zamjena za lokalnu vozačku dozvolu. Najniža starosna dob za posjedovanje vozačke dozvole se razlikuje od države do države. Vozačka dozvola se može pribaviti u Odjeljenju za Motorna Vozila nakon položenog pismenog ispita, testa za provjeru vida, i vozačkog ispita.

"Neki dan sam se vozio autobusom ... Kada sam pogledao naokolo, vidio sam mnogo različitog svijeta. Bilo je bijelaca, američkih crnaca afričkog porijekla i ljudi španskog porijekla. I niko nije obraćao pažnju ni na koga, niko nije gledao ni u koga, buljio niti upirao prstom. I ja sam bio u autobusu, i niko nije obraćao ni najmanju pažnju ni na mene niti kako ja izgledam."

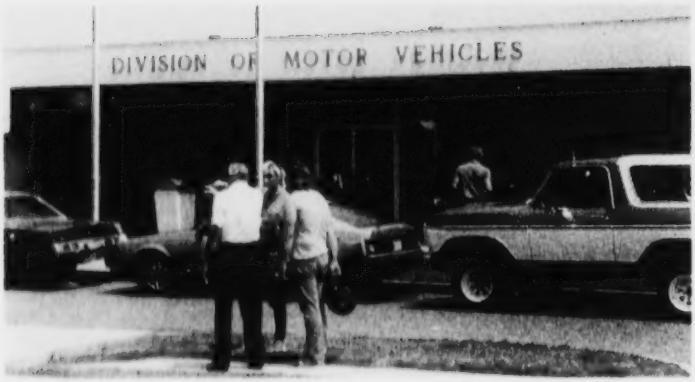

Ako razmišljate o kupovini auta, trebalo biste da imate na imu koštanje sljedećeg:

- osiguranje (razlikuje se od države do države, i cijene su veće za one koji nemaju vozačku istoriju u Sjedinjenim Državama)
- održavanje vozila
- gorivo
- dozvole, registracija vozila, potrebni pregledi, i takse
- parkiranje

Vozačka dozvola nije trajna. Mora se redovno obnavljati, i kršenje odredjenih zakona može rezultirati gubljenjem vozačke dozvole. Na primjer, upravljanje vozilom pod uticajem alkohola može rezultirati oduzimanjem vaše vozačke dozvole, plaćanjem visokih kazni, pa i zatvorskom kaznom.

New York → Los Angeles	(2,911 Miles/4,684 Kilometers)
New York → Chicago	(818 Miles/1,316 Kilometers)
New York → Miami	(1,325 Miles/2,132 Kilometers

BEST COPY AVAILABLE

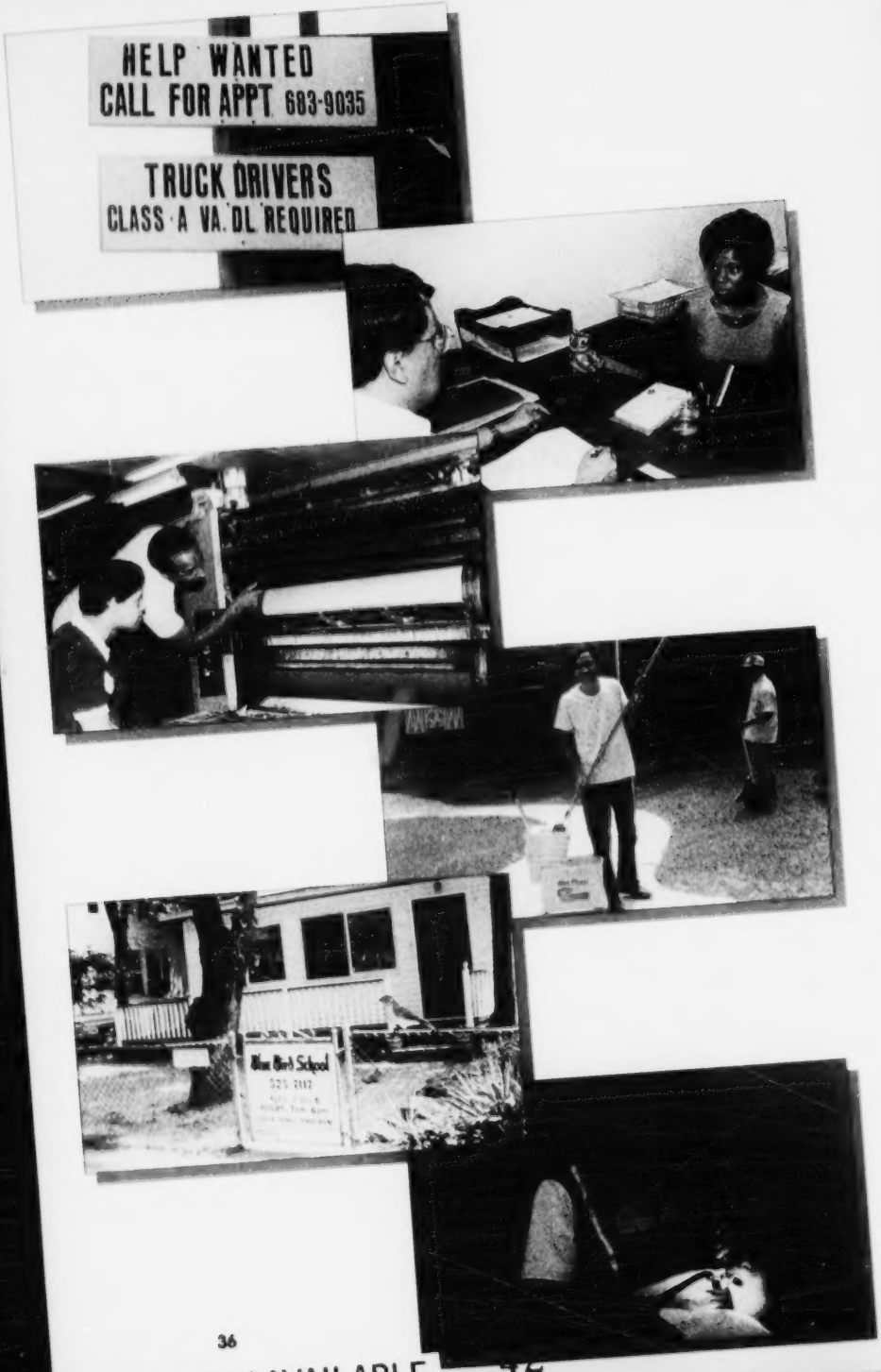

BEST COPY AVAILABLE

U Sjedinjenim Državama se veoma cijeni status zaposlene osobe. Samim tim, rad i postizanje samostalnosti su najvažniji prioriteti za novopristigle izbjeglice. Od vas se očekuje da radite, čak i ako radno mjesto nije visoko plaćeno i nema veze sa vašim prijašnjim zanimanjem.

Jedan od vaših prvih ciljeva nakon dolaska u Sjedinjene Države će biti da nadjete posao. Iako možete dobiti pomoć od službi za zapošljavanje koje su ustanovljene da bi pomogle izbjeglicama da nadju posao, vaši lični napori i pristup su čak mnogo bitniji. Zaposlenje ne garantuju ni vlada ni agencija koja je zadužena za vaše preseljenje. Takmičićete se sa ostalim ljudima za dobivanje istog posla, tako da je bitno da razvijete pozitivan odnos i pokažete da ste spremni da radite.

Vaš prvi posao će gotovo sigurno biti jedan u nizu mnogih koje ćete naći, ali će biti važan korak u stvaranju radne istorije u Sjedinjenim Državama. Pošto se vaše znanje engleskog jezika poboljša kroz učenje i neformalne susrete sa drugim Amerikancima, vaše šanse za kretanje ka boljem, i više plaćenom poslu su takodje veće. Zadržavanje na prvom poslu najmanje šest mjeseci je važan korak u stvaranju radne istorije. Takodje je veoma bitno da što više koristite engleski jezik bilo na poslu ili u svojoj sredini.

U Sjedinjenim Državama i muškarci i žene rade. Žene sačinjavaju polovinu radne snage i obavljaju na svim nivoima iste poslove kao i muškarci. Iako možda u vašoj domovini nije bilo prihvatljivo da žene rade, to je sasvim normalno u Sjedinjenim Državama. Dva lična dohotka u porodici će nastaviti vaše napredovanje u smjeru ekonomske samostalnost. Djeca preko 15 godina starosti takodje mogu da rade skraćeno radno vrijeme, i mnogo

mladih ljudi počinje svoj prvi posao radom poslije nastave ili tokom raspusta.

Iako bi vaš prvi cilj trebalo da bude prihvatanje bilo kojeg posla, takodje treba da počnete sa ustanovljenjem dugotrajnijih ciljeva za zaposlenje. Ovi ciljevi bi mogli biti usmjereni ka sticanju vještina koje su poterbne za bolje radno mjesto ili pristup novom području, ili povratak vašem prijašnjem zanimanju. Za ovo će biti potrebno pažljivo planiranje, shvatanje tržišta rada, i učenje o posebnim uslovima da bi se dobila diploma ili dozvola za rad. Moraćete biti strpljivi za vrijeme ovog procesa. Pomoć i obavještenja možete pronaći kod savjetnika za zaposlenje u vašoj sredini, agenciji zaduženoj za vaše preseljenje, ili u obližnjoj višoj školi ili univerzitetu.
Prije svega, sjetite se da je Amerika poznata kao zemlja mogućnosti za sve one koji marljivo rade. Većina Amerikanaca više vjeruje u važnost zaposlenja odraslih da bi izdržavali sebe i svoje porodice, nego na oslanjanje na pomoć u gotovini koju obezbjedjuje vlada. Većina

izbjeglica nastavlja da radi na sticanju znanja engleskog jezika dok su istovremeno u radnom odnosu, jer bolje vladanje jezikom obično znači i veće šanse za posao u struci. Iako život u Sjedinjenim Državama u početku može izgledati sasvim zbunjujuće, kako vrijeme prolazi sve više ćete učiti o novoj zemlji i mogućnostima koje vam ona pruža.

Nalaženje posla

Vaš stav je ključni elemenat u potrazi za poslom, jer potencijalni poslodavci će o tome suditi kroz vašu pojavu i ponašanje. Čak i ako engleski govorite sasvim slabo, ili nikako, nasmijano lice i volja za radom će vam mnogo pomoći. Dodjite na intervju za posao na vrijeme, izgledajte čisto i budite prigodno odjeveni. Bićete vjerovatno vrlo uzbudjeni, ali pokušajte da se opustite. Svako se osjeća veoma nestrpljivo u ovakvoj situaciji, bez obzira koliko dugo živi u Sjedinjenim Državama. Nemojte biti obeshrabreni ako ne dobijete posao nakon prvog intervjua. Možda ćete imati mnogo intervjua dok dobijete prvi posao. Ovo je sasvim normalno za sve ljude koji traže posao.

Pomoć za pronalaženje prvog posla vam može pružiti osoblje agencije zadužene za preseljenje ili služba za pronalaženje zaposlenja. Osoblje u vašoj agenciji ima iskustva sa pronalaženjem posla za izbjeglice. Oni su pomogli mnogim drugim izbjeglicama da nadju svoj prvi posao u Sjedinjenim Državama. Porazgovarajte o svojim idejama sa agencijskim osobljem, i poslušajte njihov savjet. Oni će pokušati da stvore jasnu sliku o vrsti posla koju vi očekujete da pronadjete, a imajući u vidu vaše sposobnosti i iskustvo.

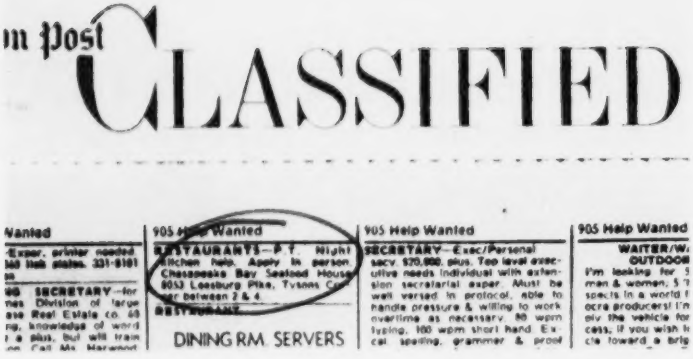
m Post CLASSIFIED

905 Help Wanted

RESTAURANTS—P.T. Night Kitchen help. Apply in person Chesapeake Bay Seafood House 9053 Leesburg Pike, Tysons Cor ner between 2 & 4.

RESTAURANT

DINING RM. SERVERS

905 Help Wanted

SECRETARY—Exec/Personal secy. $20,000 plus. Top level execu tive needs individual with exten sion secretarial exper. Must be well versed in protocol, able to handle pressure & willing to work overtime as necessary. 80 wpm typing, 100 wpm short hand. Ex cel spelling, grammer & proof

905 Help Wanted

WAITER/W

OUTDOOR

I'm looking for 5 men & women; 5 7 specls in a world f ocra producers! I'm aiv the vehicle for cers, if you wish t cle toward a brig

U većini američkih novina postoje odjeljci "Potrebna Pomoć" ili "Zaposlenje" u kojima se navode upražnjena radna mjesta.

Pred toga, u svakoj državi postoje državne službe za zapošljavanje koje vam mogu pomoći bez naplate svojih usluga. Vaša agencija vam može reći gdje se nalaze ove službe.

Prijatelji, rodbina, i članovi izbjegličkih zajednica koji su stigli prije vas, takodje su važan izvor informacija o mjestima za zaposljenje. Pitajte ih da li znaju o upražnjenim radnim mjestima gdje oni rade. U većini američkih novina postoje odjeljci "Potrebna Pomoć" ili "Zaposlenje" u kojima se navode upražnjena radna mjesta.

Takodje postoje i privatne službe za zapošljavanje koje naplaćuju svoje usluge. Ponekad su ove usluge veoma skupe, i zato morate biti sigurni da razumijete sadržaj prije nego što potpišete ugovor. Ako ne razumijete, obratite se agenciji zaduženoj za vaše preseljenje da vam pomogne.

BEST COPY AVAILABLE

Od vas će se zahtijevati da pokažete dokaz da vam je odobreno zaposlenje. Većina izbjeglica koristi I-94 dokumenat (na kojem postoji INS pečat sa radnom dozvolom), Karticu sa Brojem Socijalnog Osiguranja, i lični dokumenat sa slikom (kao npr. pasoš ili vozačka dozvola). Uvijek nosite originalne primjerke ovih dokumenata na intervju za posao, jer se foto-kopije ne uvažavaju.

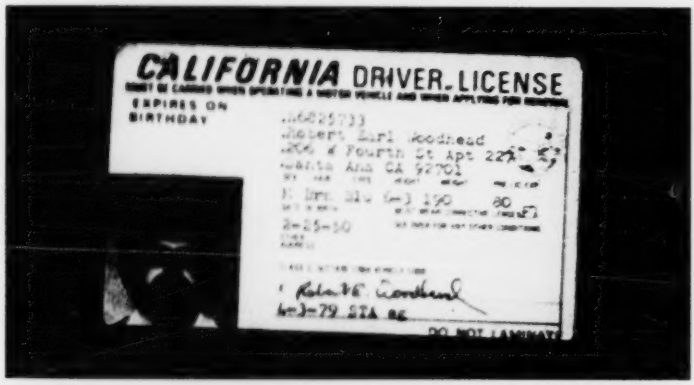

BEST COPY AVAILABLE

Dnevna Briga o Djeci

U dosta američkih porodica, i otac i majka rade puno radno vrijeme. To znači da moraju napraviti planove o brizi nad djecom za cijeli dan ili, u slučaju starije djece, prije i poslije škole. Neke škole, poslodavci, i privatne kompanije obezbjedjuju ove usluge, ali roditelji ih obično moraju platiti. Pojedinci takodje obezbjedjuju dnevnu brigu nad djecom u privatnom aranžmanu kod kuće ili u susjedstvu. Osoblje agencije zadužene za vaše preseljenje može vas nasavjetovati o uslugama za dnevnu brigu nad djecom u vašoj sredini.

Vrste Zaposlenja

Općenito posmatrajući, u Sjedinjenim Državama postoje tri vrste zaposlenja koje zahtijevaju različite nivoe iskustva i stručne spreme:

Radna mjesta sa početnim nivoom su oni poslovi koji zahtijevaju nisku stručnu spremu i malo iskustva, kao npr. spremač u hotelu, pomoćnik u restoranu, ili radnik u fabrici. Poslovi na početnom nivou se najčešće plaćaju po satu i ne zahtijevaju visok nivo znanja engleskog jezika. Dosta izbjeglica radi ovu vrstu posla dok uče engleski jezik ili se bavi drugim vrstama usavršavanja.

Kvalifikovani poslovi obično zahtijevaju bar neki nivo stručne spreme, viši nivo znanja engleskog jezika i dotičnu kvalifikaciju. Dok su ovi poslovi obično bolje plaćeni, dotična kvalifikacija je uslov za zaposlenje. Automehaničari, kozmetičari, ili serviseri kompjutera su primjeri kvalifikovanog posla. Općenito, kvalifikovani

poslovi se plaćaju po satu ili sedmično, i više su satnice nego kod većine radnih mjesta sa početnim nivoom, i čak više nego kod nekih poslova sa stručnim zanimanjem. Mnogo kvalifikovanih poslova zahtijeva dozvolu za obavljanje odgovarajuće profesije ili članstvo u sindikatu; može se desiti da dozvole za obavljanje odgovarajućeg posla stečene u vašoj zemlji ne budu uvažene u Sjedinjenim Državama.

Stručna Zanimanja obično zahtijevaju najmanje nivo više škole, napredni nivo znanja engleskog jezika, i specifičnu kvalifikaciju u dotičnom području. Da bi se došlo do ovakvih poslova treba dosta vremena, a možda i ponavljanje obrazovanja koje ste već stekli u vašoj domovini. Mnoga stručna zanimanja poput medicine ili stomatologije, takodje zahtijevaju posjedovanje dozvole ili uvjerenja za obavljanje dotične profesije u državi u kojoj radite. Čak i ako ste stekli stručnu dozvolu za rad u svojoj zemlji, dodatno obrazovanje i polaganje ispita će biti obavezno da biste se počeli baviti svojom profesijom u

Sjedinjenim Državama. Za većinu stručnih zanimanja se prima plata, što znači da je plata utvrdjeni iznos po principu propisanog vremena na radnom mjestu u toku sedmice ili mjeseca, a ne po principu zarade plaćene po satu.

Kada budete odredjivali svoje kratkoročne i dugoročne ciljeve za zaposlenje, imajte na umu da ćete vjerovatno morati raditi nekoliko različitih poslova prije no što dosegnete svoj konačni cilj. Ovo se možda razlikuje od vašeg iskustva u domovini, ali većina Amerikanaca mijenja posao tri do četiri puta u toku radnog vijeka.

Plata, Odbici, i Povlastice

Postoje savezni i državni zakoni o platama i oni se primjenjuju na sve vrste poslova. Prije nego što prihvatite posao, uvijek utvrdite kolika vam je redovna plata. Ako ne razumijete, pitajte. Razne povlastice mogu biti uključene kao dodatak redovnoj plati. Raspitajte se i o ovome. Kada počnete da radite, od vas će se zahtijevati da ispunite obrazac kojim se Poreska Uprava (eng. Internal Revenue Service), državna agencija za prikupljanje poreza, obavještava o vašim ukupnim godišnjim primanjima.

Platni ček će vam biti uručen na kraju redovnog platnog perioda. Ovaj period može podrazumjevati jednu sedmicu, dvije sedmice, ili jednom mjesečno. U manjim firmama plate je moguće isplaćivati u gotovom novcu, ali uvijek biste trebali dobiti platni odsječak ili račun na kojem su navedeni radni sati, bruto prihod, neto prihod, i odbici. Prvi platni ček može izgledati novom radniku sasvim zbunjujuće, tako da biste trebali pitati prijatelje, rodbinu, ili vašu agenciju da vam to objasni ako ne razumijete. Veoma je bitno da su plata i odbici tačno prikazani.

Bruto prihod je ukupni iznos koji ste ostvarili za vrijeme jednog platnog perioda prije no što se uzmu u obzir odbici. Uvijek pregledajte platni odsječak da biste utvrdili da se bruto prihod slaže sa nivoom satnice za koju ste se dogovorili, i to sve pomnoženo stvarnim brojem radnih sati.

Odbici su iznos koji se odbija od vašeg bruto prihoda za vrijeme platnog perioda. Većina odbitaka je odredjena zakonom i uključuju novac za Savezni Porez na Prihod, Porez za Socijalno Osiguranje, Porez za Zdravstvenu Zaštitu Starih, i u većini država, Državni Porez na Prihod. Takodje, vi možete izabrati da vam bude odbijen dodatni iznos novca za plaćanje troškova ljekarskog osiguranja, sindikalne članarine, životnog osiguranja, ili plana za štednju u okviru firme u kojoj radite.

Neto prihod predstavlja iznos koji primite nakon oduzimanja odbitaka.

Povlastice obezbjedjuje direktno poslodavac, ili vlada kroz poreze koji su odbijeni od vaših plata na način opisan u prethodnom tekstu.

Zdravstveno Osiguranje je povlastica koju može obezbijediti poslodavac bez ikakve nadoknade sa vaše strane, ili sa vašim učestvovanjem u djelomičnom plaćanju. Neke firme nude zdravstveno osiguranje svojim radnicima nakon izvjesnog vremena provedenog na tom radnom mjestu, na primjer nakon tri ili šest mjeseci. U mnogim slučajevima i članovi vaše porodice mogu biti uključeni u plan osiguranja, ali pod uslovom da platite dodatni iznos. Povlastice zdravstvenog osiguranja ne plaćaju svi poslodavci, ali mnogi i pokrivaju ove troškove. Troškovi ljekarskih pregleda mogu biti veoma veliki u Sjedinjenim Državama, tako da je veoma bitno razmišljati o ovim povlasticama.

Poslodavci mogu ponuditi i dodatne povlastice poput **bolovanja, godišnjeg odmora,** i **penzionih planova**. Pristupi firmi su veoma različiti, tako da je poželjno da što

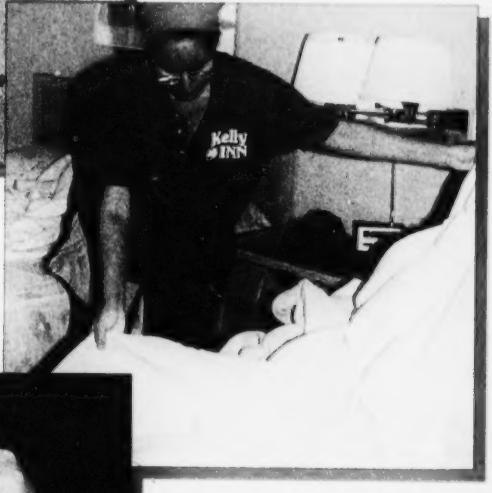

BEST COPY AVAILABLE

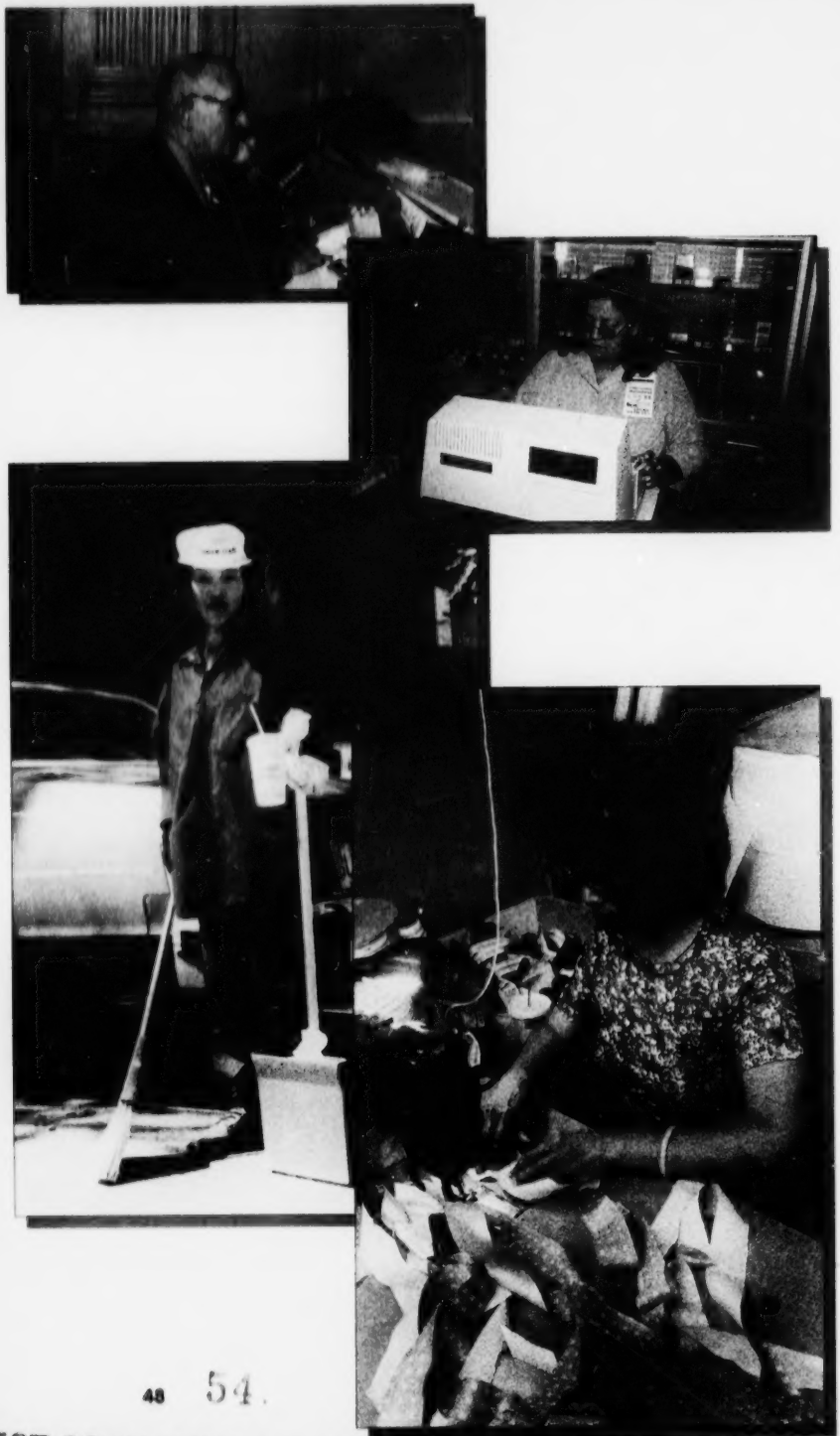

BEST COPY AVAILABLE

više saznate o pristupima vaše firme u trenutku kada počnete da radite. U pojedinim slučajevima, povlastice se mijenjaju u slučaju dužeg perioda vašeg zaposlenja u dotičnoj firmi. Na primjer, radnici koji provedu nekoliko godina u istoj firmi dobivaju duži godišnji odmor od novih radnika. Veoma je bitno da se o ovom pitanju raspitate u personalnoj službi firme, u agenciji zaduženoj za preseljenje, ili kod prijatelja, sponzora, ili drugih koji bi vam mogli pomoći da dobijete potpuno i tačno obavještenje o programima povlastica.

Ostale tri vrste povlastica koje se odnose na radno mjesto su:

Socijalno Osiguranje je savezni program penzionog osiguranja. Iznos osiguranja dijele poslodavac i zaposleni. Socijalna pomoć se zasniva na vašoj platnoj istoriji u Sjedinjenim Državama i dostupna je svim radnicima koji su učestvovali u programu kroz izdvajanja poreza.

Osiguranje za nezaposlenost, program koji se zasniva na osnovu poreza koji plaća vaš poslodavac i dostupan je onim osobama koje izgube posao zbog razloga izvan njihove moći.

Radnička nadoknada je dostupna u većini država i obezbjedjuje izvjesna primanja i zdravstveno osiguranje za radnike povrijedjene na poslu.

Prava Radnika

Vi kao izbjeglica imate ista prava na zaposlenje u Sjedinjenim Državama, koja imaju i američki državljani. Poslodavac ne smije da pravi diskriminaciju protiv vas zato što imate izbjeglički status, i ne smije vam odbiti pravo na

zaposlenje ili unaprijedjenje zbog starosne dobi, boje kože, fizičkog nedostatka, bračnog stanja, etničke ili nacionalne pripadnosti, rase, vjeroispovjesti, ili pola. Medjutim, postoje neka radna mjesta koja su dostupna samo američkim državljanima, kao što je većina radnih mjesta u Saveznoj vladi. Zakoni o zapošljavanju takodje radnicima pružaju zaštitu od nesigurnih uslova i seksualnog napastvovanja na radnom mjestu.

Na Poslu: Savjeti za Uspjeh

Agencije koje su zadužene za preseljnje, kao i mnoge izbjeglice smatraju da postoji nekoliko stvari koje morate imati u vidu kada tek počnete da radite u Sjedinjenim Državama. One su bitne ne samo zato što će vam pomoći da nadjete posao, nego i da sačuvate taj posao, i čak da ostvarite napredak i pronadjete bolji posao u budućnosti:

Dolazite na vrijeme na posao. Tačnost je osobina koja se visoko cijeni u Sjedinjenim Državama, i ostavićete pozitivan utisak na vašeg poslodavca ako ste uvijek na vrijeme na poslu. Ako zakasnite na posao, plata vam može biti umanjena za period koji ste odsustvovali. Uzmite slobodno vrijeme samo u slučaju da ste izuzetno bolesni. Većina Amerikanaca radi čak i kada su prehladjeni, i mnogi su ponosni na činjenicu da nikada nisu odsustvovali sa posla. Ako se desi da morate zakasniti ili odsustvovati iz bilo kojeg razloga, svakako nazovite pretpostavljenog i obavjestite ga o tome.

Budite u prijateljskim odnosima sa vašim pretpostavljenim, i kolegama na radnom mjestu. Pauze za ručak i odmor su pogodno vrijeme za druženje. Svakodnevne teme za razgovor u Sjedinjenim Državama mogu biti vremenske prilike, aktivnosti tokom vikenda, hrana, i sport. Svakako

BEST COPY AVAILABLE

da će biti dosta mogućnosti da sa vašim kolegama podijelite karakteristike vaše kulture, naročito u toku tradicionalnih praznika.

Budite produktivni na radnom mjestu. Prijateljski odnosi sa radnim kolegama i poznanicima se mogu razvijati bez dugotrajnih razgovora. Ako nešto ne razumijete u vezi sa poslom pitajte, ali izbjegavajte lične razgovore i telefonske pozive u toku radnog vremena.

Postavljajte pitanja. Ako nešto ne razumijete, ne plašite se da postavite pitanje svom saradniku ili pretpostavljenom. Ako pitate, bolje ćete uraditi svoj posao i vaš pretpostavljni će vas cijeniti.

Preuzmite inicijativu u učenju novih zadataka i odgovornosti. Napredovanje u bilo kojem poslu može početi vašim pokazivanjem interesa ili volje da preuzmete dodatne odgovornosti.

Možete mijenjati poslove da biste prihvatili novi ili bolji posao u drugoj firmi. Medjutim, uvijek obavijestite svog pretpostavljenog bar dvije sedmice unaprijed o vašoj odluci. Nikada ne napuštajte trenutni posao prije nego što pronadjete drugi, i nastojte da prvi posao zadržite bar šest mjeseci da biste zasnovali dobru radnu istoriju.

59

BEST COPY AVAILABLE

U Sjedinjenim Državama obrazovanje je dostupno svima, bez obzira na starosnu dob, rasnu i vjersku pripadnost, ili društveni sloj. Obrazovanje u državnim ustanovama je besplatno i po zakonu obavezno za svu djecu od šest do šesnaest godina, ali je dostupno i djeci mladjeg ili starijeg uzrasta u zavisnosti od zakonskih mjera oblasti u kojoj se nalazi škola. Ili se nudi druga mogućnost, roditelji mogu upisati djecu i u privatne škole, od kojih su mnoge povezane sa vjerskim ustanovama, i upisnina za ove škole je obično veoma skupa. Nakon srednjoškolskog obrazovanja, školovanje može biti veoma skupo.

Većina Amerikanaca obrazovanje posmatra kao način za osposobljavanje za bolje radno mjesto i poboljšavanje životnog standarda. Nakon donošenja odluke o nastavku školovanja, odrasli obično nastavljaju da rade puno radno vrijeme i pohadjaju nastavu u večernjim satima ili tokom vikenda.

Obrazovanje Djece u Državnim Školama

U američkim državnim školama djeca sa različitim rasnim, vjerskim i društveno-ekonomskim porijeklom uče i uzajamno djeluju jedni na druge u istom razredu, a i za vrijeme vannastavnih aktivnosti. Djeca sa tjelesnim i mentalnim nedostacima takodje moraju da pohadjaju nastavu. U ovim slučajevima škola procjenjuje stepen nedostatka i razgovara sa roditeljima o planovima za obrazovanje djeteta.

Djeca bi trebala da budu upisana u školu u što kraćem periodu od dolaska u Sjedinjene Države. Vaša agencija će vam pomoći oko upisa djeteta u školu. Većina škola zahtijeva dokumentaciju o vakcinisanju i zdravstvenoj istoriji. Iako je državna škola besplatna, postoje troškovi

koje roditelji moraju snositi sami, a ti troškovi uključuju nabavku olovaka, papira, i druge opreme, kao i pohadjanje posebnih aktivnosti.

Općenito gledajući, postoje tri nivoa obrazovanja. **Osnovno obrazovanje** počinje u obdaništima, u starosnoj dobi od pet godina i nastavlja se do kraja petog ili šestog razreda. **Junior high ili prvostepena srednja škola** obično slijedi od šetog do osmog razreda, i **senior high ili drugostepena srednja škola** je zadnji stepen i obično traje od devetog do dvanaestog razreda. Učenici koji uspješno završe srednju školu dobivaju svjedočanstvo srednjoškolskog obrazovanja. Tek pristogli učenici se šalju u razrede na osnovu starosne dobi i prethodnog obrazovanja. Djeca mladjeg uzrasta koja slabo govore engleski jezik u početku mogu biti svrstana u niži razred.

Nastava obično počinje u avgustu ili septembru i završava se u maju ili junu. Većina djece pohadja nastavu u trajanju od šest sati dnevno, od ponedjeljka do petka. Ako je škola suviše udaljena od kuće, i dijete ne može da pjesači do nje, prevoz do škole može biti besplatno organizovan

školskim autobusima. Djeca mogu ponijeti užinu ili kupiti jeftine, hranljive obroke u školskim restoranima.

Redovno pohadjanje nastave je veoma bitno. Kada učenik izostane sa nastave, od roditelja se očekuje da obezbijede pismeno opravdanje, a od učenika se očekuje da nadoknadi školsko gradivo koje je propustio.

Dječaci i djevojčice pohadjaju nastavu u istim učionicama u gotovo svim državnim školama. Američki način održavanja nastave se možda razlikuje od načina u drugim zemljama. Nastavnici podstiču djecu da uče metodom razmišljanja i analiziranja, a ne metodom učenja napamet. Učenici učestvuju u nastavi postavljanjem pitanja i pridruživanjem raspravama i aktivnostima, čak iako ne govore baš najbolje engleski jezik.

U Sjedinjenim Državama ne postoji državni nastavni plan i program; svaka država i lokalna škola odlučuje šta će se predavati u školi. Medjutim, općenito, većina učenika, pohadja predmete kao što su engleski jezik, matematika, društvene nauke, prirodne nauke, i fizičko obrazovanje.

Mogu se ponuditi i umjetnost, muzičko vaspitanje i strani jezici. Kao dodatak časovima u toku dana, većina škola, naročito na nivou srednje škole, nudi čitav niz sportskih i klupskih aktivnosti u toku i nakon nastave.

Jedan od najvećih izazova za djecu predstavlja učenje engleskog jezika, naročito jezika koji koriste u školi, a većina djece ga uči veoma brzo. Većina škola organizira časove engleskog kao drugog jezika (eng. English as a Second Language) za nove djake; druge škole nude pomoć preko specijalnih učitelja ili privatnih nastavnika. Većina tek pristiglih izbjeglica suočava se sa problemima prilagodjavanja u toku prve godine školovanja. Djeca se u početku mogu osjećati usamljeno, ali kako se njihove sposobnosti komuniciranja poboljšavaju, počinju sticati prijatelje i osjećati puno slobodnije u toku školovanja.

Mnogi učenici i njhovi roditelji su iznenadjeni opuštenim ponašanjem i odijevanjem američkih učenika. Američke državne škole učenicima pružaju slobodu izbora, ali istovremeno se od učenika očekuje da poštuju školska pravila. Ako prekrše školska pravila, od učenika se može

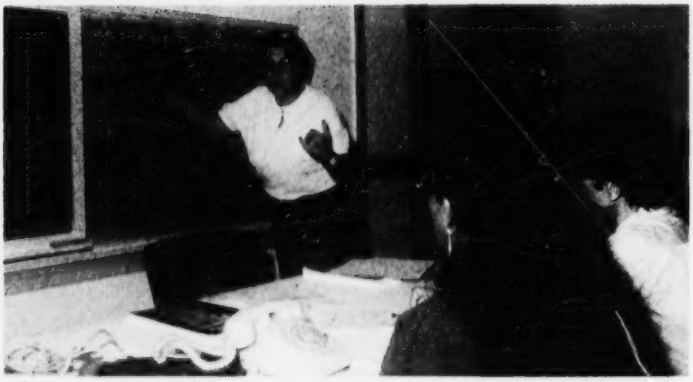

zahtijevati da urade dodatnu domaću zadaću, da ostanu u školi nakon nastave, može im biti zabranjeno učestvovanje u pojedinim aktivnostima, ili mogu biti isključeni iz škole na nekoliko dana. Fizičko kažnjavanje nije dozvoljeno u većini američkih škola.

Pojedine škole, naročito u velikim gradovima, imaju problema sa maloljetnim bandama i tučama izmedju učenika koji pripadaju različitim rasnim ili etničkim grupama. U nekim mjestima takodje ima problema sa učenicima koji donose drogu ili oružje u školu. Ako se učenici osjećaju ugroženo ili zbunjeno, trebalo bi da izbjegavaju svadje i da porazgovaraju sa nastavnikom, školskim savjetnikom, ili privatnim učiteljem.

Od roditelja ili stratelja se očekuje da igraju aktivnu ulogu u obrazovanju svoje djece. Savjetuje im se da posjete školu, da se upoznaju sa nastavnicima svoje djece, da odlaze na školske sastanke, čak i ako ne poznaju dovoljno engleski jezik. Mnoge škole nude informacije posebno za roditelje sa ograničenim znanjem engleskog jezika. Škole

u Sjedinjenim Državama nastoje da pomognu roditeljima da shvate obrazovanje svoje djece.

Obrazovanje Odraslih

Većina Amerikanaca posmatra obrazovanje kao proces koji traje cijeli život, i mnogi se upisuju na kurseve čak i u zreloj životnoj dobi. Pošto većina Amerikanaca ne može sebi priuštiti da prekine radni odnos i posveti se redovnom studiranju, oni istovremeno rade i studiraju.

Od novopridošlih se očekuje da rade, ali oni takodje mogu nastaviti i svoje školovanje. Mnogi se uključuju na časove engleskog jezika. Drugi traže obuku za posao, iako većina specijalizovane ili stručne obuke zahtijeva viši nivo znanja engleskog jezika. Onog trenutka kada se smjestite u sredinu u kojoj živite i radite, saznaćete više o dostupnim mogućnostima za obrazovanje. Vjerovatno ćete imati jako malo mogućnosti za viši stepen obrazovanja u toku prve godine boravka u Sjedinjenim Državama. Medjutim, vremenom je moguće krčiti put ka naprednom stepenu ili sticanju potvrde u struci. Veoma je bitno da porodice

zajednički planiraju kako da steknu i plaćaju troškove obrazovanja odraslih u porodici.

Nastava Engleskog Jezika

U većini sredina se nudi nastava engleskog jezika preko programa za obrazovanje odraslih. Ova nastava je otvorena za sve. Muškarci i žene različite strosne dobi, obrazovanja, i etničkog porijekla uče zajedno. Težište nastave je uglavnom na komunikaciji u sredini u kojoj se živi i na radnom mjestu. Nastava za početnike uglavnom naglašava potrebu za govornim jezikom da bi se ispunile osnovne potrebe i postigla samostalnost. Na nastavi srednjeg i naprednog nivoa više pažnje se posvećuje gramatici, čitanju, i pisanju.

Drugi način za učenje engleskog jezika je uz pomoć dobrovoljnog privatnog učtelja, a to je ujedno i dobar način da se uči o američkoj kulturi i običajima. Osoblje sistema za obrazovanje odraslih ili vaša agencija vam mogu pribaviti obavještenje o programima dobrovoljnih privatnih učitelja. Komercijalne škole za učenje jezika

"I tako sam naučio. Rekao sam, od engleskog jezika ću načiniti ključ. Ako su vrata kuće zaključana, ne može se ući bez ključa. Da bi se razumjelo kako se rade stvari u ovoj zemlji, mora se znati engleski. Engleski jezik je ključ za otključavanje vrata u Americi."

takodje nude časove engleskog jezika, ali njihove usluge su obično veoma skupe.

Kao dodatak kursevima engleskog kao drugog jezika, programi za obrazovanje odraslih nude i mnoštvo kurseva za obučavanje u opštim poslovima. Tipični predmeti su knjgovodstvo, strani jezici, i obuka na kompjuterima. Većina ovih kurseva nije predvidjena za učesnike sa ograničenim znanjem engleskog jezika. Nastava koja se zove Opšte Obrazovanje (eng. General Education Development) pomaže odraslim pri sticanju diplome srednje škole; drugi kursevi pomažu ljudima da se pripreme za ispit za sticanje državljanstva. Upisninu za obrazovnje odraslih plaćaju i izbjeglice kao svi ostali gradjani.

Druge Vrste Obuke i Više Obrazovanje

Škole za stručno osposobljavanje i tehničke škole obučavaju ljude za odredjena zanimanja, kao što su na primjer auto-mehaničari, programeri kompjutera, ili medicinski ili stomatološki pomoćnici. Za pohadjanje ovih programa obično je potreban viši nivo znanja engleskog jezika i plaćanje školarine.

U Sjedinjenim Državam postoje dvije osnovne vrste višeg obrazovanja i to: više škole ili community koledži i univerziteti ili fakultetsko obrazovanje. Više škole ili community koledži obično nude dvogodišnje programe koji takodje pripremaju studente za odredjena zanimanja kao što su elekro-mehaničari ili bolničari. Studenti se osposobe za sticanje diploma za neka zanimanja u toku dvije godine, ili počinju sa dvogodišnjim školskim programom pa nastavljaju sa četverogodišnjim programom. Univerziteti ili fakulteti nude četverogodišnje programe. Od studenata na fakultetu se obično zahtijeva da završe opšti plan i program prije nego što specijalizuju u svojoj užoj struci kao na primjer fizika, matematika, ili istorija, ili da se pripreme za napredniji stepen studija kao na primjer pravo ili medicina. Na ovim institucijama se zahtijeva veoma visoki nivo znanja engleskog jezika i može se desiti da oni kojima engleski jezik nije maternji, moraju položiti test jezika prije nego što se upišu na fakultet. Više obrazovanje je skupo, ali na većini ovih institucija postoje uredi za pružanje novčane pomoći u kojima možete dobiti obavještenje o studentskim kreditima i stipendijama.

Osobe sa visokim stepenom obrazovanja stečenim u domovini, u stručnim područjima poput medicine ili mehaničkog ili elektro inženjeringa, će morati da steknu lokalnu diplomu da bi se bavili svojom profesijom u Sjedinjenim Državama. Ovaj proces može biti dugotrajan i veoma skup. Za ovaj proces je potreban dokaz o obrazovanju i struci stečenoj u domovini, plus dovoljan broj bodova na testu engleskog jezika. Izbjeglice koje nastoje da se ponovo bave svojim zanimanjem često prihvataju niže specijalizovane poslove u svojoj struci dok se pripremaju za sticanje lokalne diplome. Ljekar, na primjer, može raditi kao laboratorijski tehničar dok stekne lokalnu diplomu.

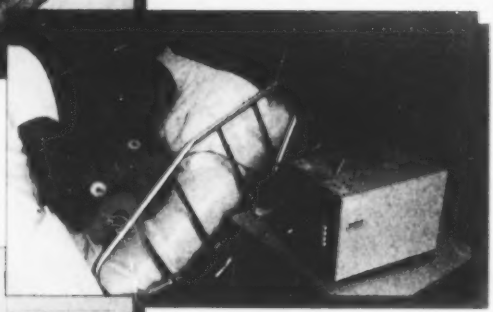

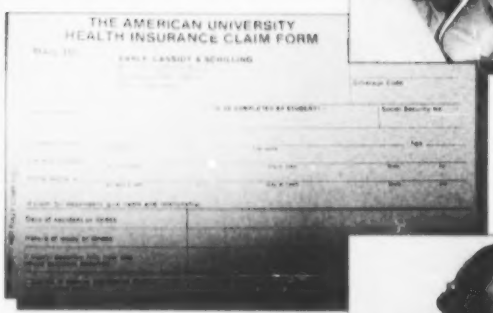

70

BEST COPY AVAILABLE

Zdravstvena zaštita u Sjedinjenim Državama uključuje mnoštvo sistema koji nude različite vrste usluga. Veoma je bitno da se u vašoj agenciji raspitate o zdravstvenoj zaštiti u vašoj sredini.

Uskoro nakon dolaska u Sjedinjene Države, sa vama se može stupiti u kontakt radi zakazivanja **preventivnog ljekarskog pregleda (opšteg pregleda)**. Cilj ovog pregleda je otkrivanje i liječenje zdravstvenih problema koji bi mogli da utiču na proces preseljenja, kao na primjer sposobnost za rad ili pohadjanje nastave. Pregled, koji je besplatan, može biti obavljen u javnim službama za zaštitu zdravlja, mjesnim domovima zdravlja, i ljekarskoj ordinaciji.

U Sjedinjenim Državama je plaćanje zdravstvenih usluga lična obaveza svakog pojedinca, a ne obaveza države. Cijene usluga zdaravstvene zaštite su visoke, tako da se većina ljudi oslanja na programe osiguranja, koji su često dostupni preko radnog mjesta.

Zdravstveno osiguranje se može obezbijediti kroz mjesečno plaćanje. Neki poslodavci nude ovo osiguranje i plaćaju cijeli ili djelomični mjesečni iznos. Obično postoji jedan period čekanja, od početka zaposlenja, za sticanje prava na zdravstveno osiguranje. Razne kompanije za osiguranje nude različite vrste programa. Organizacije za očuvanje zdravlja (eng. Health Maintenance Organizations, u daljem tekstu HMO) su opšti oblik programa za osiguranje koji je u porastu. Kroz ovaj sistem, grupa privatnih ljekara i klinika obezbjedjuju zdrvstvenu zaštitu. Svakom članu HMO se dodijeljuje ljekar koji obezbjedjuje osnovni ljekarski pregled i odobrava odlazak u odjeljenja

za hitne slučajeve, bolnice, i specijalističke preglede. U nekim situacijama, puni iznos medicinskog pregleda će snositi kompanija za osiguranje; a u drugim će se od vas zahtijevati da platite dio troškova.

Osobe sa niskim primanjima primaju pomoć od državnih programa u pokrivanju pojedinih troškova za zdravstvenu zaštitu. Državni programi koji su opisani u ovom tekstu mogu biti podložni promjenama. Obratite se osoblju vaše agencije za tačnu i najnoviju informaciju o dostupnim uslugama za zdravstvenim zaštitu.

Izbjeglice imaju pravo da podnesu zahtjev za dodijeljivanje **Izbjegličke medicinske pomoći (eng. Refugee Medical Assistance)** ili **Medicaid** (zdravstvena zaštita, u daljem tekstu Medicaid) u odredjenim državnim mjesnim uredima. Oba programa snose troškove zdravstvene zaštite osobama sa niskim primanjima. Podnosioci zahtjeva moraju ispuniti

obrazac (ili obrasce) koji zahtijevaju dokaz o primanjima i druge lične podatke.

Usluge za zdravstvenu zaštitu su različite u svakoj sredini. U većini slučajeva je potrebno zakazati ljekarski, zubarski ili pregled za zaštitu mentalnog zdravlja. Biće potrebno da se raspitate o uslugama za zdarvstvenu zaštitu koje su dostupne u vašoj sredini, od kojih su neke niže opisane.

Javne službe za zaštitu zdravlja — Većina ovih službi obezbjedjuje vakcinaciju protiv raznih bolesti i pružaju preventivnu zdarvstvenu zaštitu, uključujući ispitivanje i liječenje tuberkoloze. Ove usluge su, za izbjeglice, besplatne ili vrlo jeftine. Roditelji moraju da provjere informaciju o vakcinaciji svoje djece u javnim službama za zaštitu zdravlja. Sva djeca koja se upisuju u državne škole moraju predočiti dokaz o primanju odgovarajuće vakcine.

Privatni ljekari—Privatni ljekari obezbjedjuju opšte i specijalističke preglede. U ovim ordinacijama obično zahtijevaju dokaz o plaćanju usluga ili informaciju o osiguranju i to u trenutku pregleda. Neki ljekari rade kao dio privatne klinike ili u grupi sa drugim ljekarima opšte prakse i specijalistima.

Domovi zdravlja ili zdravstveni centri—Ove ustanove pomažu vlada i privatni sektor. Oni prihvataju privatno osiguranje i Medicaid, ili naplaćuju usluge na osnovu prihoda neosiguranog pacijenta.

Bolnice—Ove ustanove se mogu naći u skoro svakoj američkoj sredini. Ljekari ili klinike upućuju pacijente sa posebnim problemima u bolnice na ispitivanja ili operacije. Troškovi bolničkog tretmana su skupi, i bolnice zahtijevaju dokaz o osiguranju ili mogućnosti plaćanja tih usluga.

Bolnička odjeljenja za hitne slučajeve—Ova odjeljenja koja se nalaze u okviru bolnice ili neke druge ustanove služe za tretiranje iznenadnih i teških zdravstvenih

problema. Za tretman na ovim odjeljenjima nije potrebno zakazivanje pregleda, i s obzirom da je dosta često velika gužva, pacijenti dugo čekaju na red. Ali ipak za liječenje većine zdarvstvenih problema, trebalo bi da stupite u kontakt sa ljekarom i zakažete pregled. Usluge ovog odjeljenja koristite samo u slučajevima krajnje potrebe. Pomoć na ovim odjeljenjima se pruža bez obzira na vaše osiguranje ili mogućnost plaćanja.

Hitna Pomoć—Ova služba obezbjedjuje prevoz i ako je potrebno medicinsku pomoć na licu mjesta, ako ne postoji način da se povrijedjena ili bolesna osoba prebaci u bolničko odjeljenje za hitne slučajeve. Račun za pružene usluge se obično ispostavlja nakon ukazane pomoći.

Stomatološka zaštita—Ove usluge se obezbjedjuju preko privatnnih zubarskih ustanova i klinika. Besplatne ili jeftine zubarske usluge su rijetke, ali mogu biti dostupne preko javnih zdravstvenih ustanova ili domova zdravlja. Zubarske usluge nisu pokrivene svim planovima ljekarskog osiguranja.

Zaštita mentalnog zdravlja—Ove usluge se obezbjedjuju preko privatnih ljekara, terapeuta, i klinika. Neke usluge za zaštitu mentalnog zdravlja mogu biti dostupne preko udruženja za uzajamnu pomoć i agencija za porodična pitanja. Neke agencije zadužene za preseljenje izbjeglica obezbjedjuju savjetovanje i mogu vam pomoći da pronadjete druge usluge za zaštitu mentalnog zdravlja.

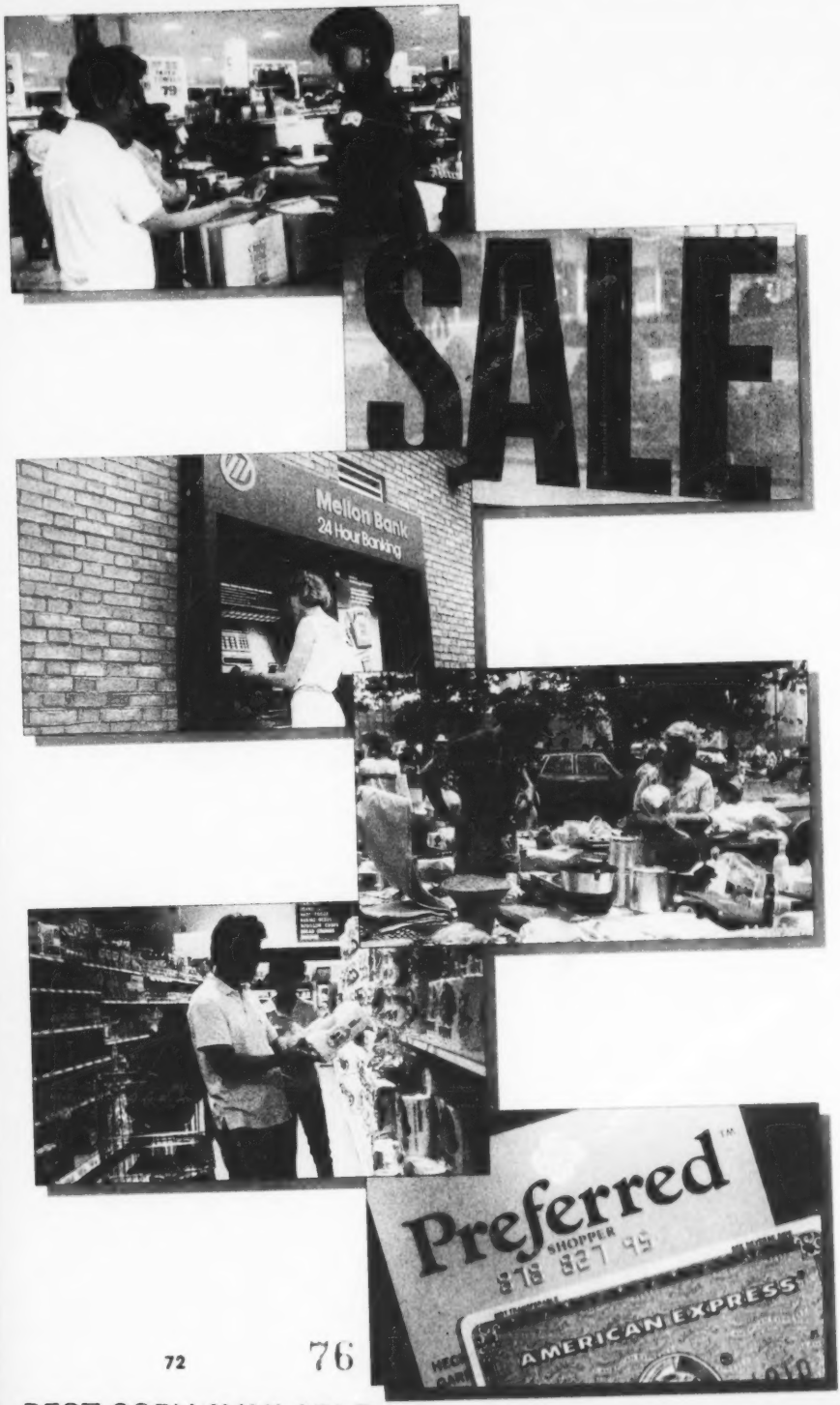

76

BEST COPY AVAILABLE

Troškovi života u Sjedinjenim Državama su obično veliki, i izbjeglice moraju izuzetno voditi računa o ekonomisanju budžetom, štednji, i korištenju kredita.

Ekonomisanje Prihodima

Kada živite sa ograničenim prihodima neophodno je znati ekonomisati sopstvenim budžetom. Vaši karakteristični «stalni» rashodi će biti:

Stanarina—Ovo jo obično najveći rashod i prva stavka koju biste morali planirati kućnim budžetom.

Režije—Struja, plin, voda i odvoz smeća. Neke od nabrojanih stavki mogu biti uključene u cijenu stanarine, ali možda ćete za jednu ili više morati platiti posebno. Cijena grijanja i korištenja klima-uredjaja varira u zavisnosti od godišnjeg doba.

Hrana—Kada ste u mogućnosti, kupujte u većim prodavnicama gdje su cijene obično niže. Uporedjujte proizvode da biste otkrili najkvalitetniju robu za najprihvatljiviju cijenu.

Prevoz—Trebali biste imati na umu svakodnevno plaćanje prevoza na posao i sa posla, odlazak u kupovinu, i druge svakodnevne troškove prevoza. U mnogim mjestima su dostupne mjesečne autobuske ili karte za podzemnu željeznicu sa popustom.

Telefon—Zapamtite da su medjugradski telefonski pozivi vrlo skupi. Medjutim, općenito ovi razgovori su jeftiniji subotom i nedjeljom, i kasno noću.

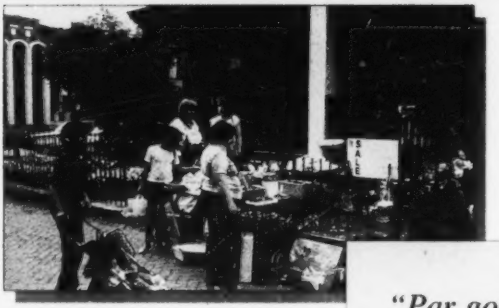

"Par godina nakon što sam došao u Sjedinjene Države, smatrao sam da je došlo vrijeme da kupim auto. Kada sam trgovcu automobilima podnio zahtjev za odobrenje zajma, službenik za zajmove me je upitao da li sam ikada prije dobio zajam.

Ja sam odgovorio da jesam i pokazao sam IOM zajam koji sam bio otplatio. Zbog toga što sam pokazao da sam u stanju da otplatim zajam, moj zahtjev za zajam je bio odobren."

78

BEST COPY AVAILABLE

Gdje Obavljati Kupovinu

U Sjedinjenim Državama postoji mnogo različitih vrsta prodavnica i tržnica, tako da se vrsta robe i usluga, koje one pružaju, uveliko razlikuju. Predstavljamo vam pet vrsta mjesta gdje biste mogli obavljati kupovinu:

Samoposluge—Ovo je najčešći tip prodavnice prehrambene robe. Ali u većini samoposluga takodje se prodaju proizvodi za čišćenje, kozmetika, časopisi, neki odjevni artikli i kućanske stvari, kao i lijekovi za koje nisu potrebni ljekarski recepti. Mnogi smanjuju troškove kupovine korištenjem kupona za popust i kupovinom proizvoda sa markom prodavnice ili kupovinom marke proizvoda koja se prodaje po privremeno «nižim» cijenama.

Robne kuće—U ovim prodavnicama prodaje se garderoba, namještaj, kućanski elektro-uredjaji, alat i druga tehnička roba, obuća, i drugi neprehrambeni artikli. Neke od ovih prodavnica se nazivaju «prodavnice sa robom na popust», jer nude robu po mnogo nižim cijenama.

Prodavnice polovne robe—U ovim prodavnicama prodaje se korištena roba po veoma pristupačnim cijenama. Većina ljudi je ponosna na činjenicu da kupuju «na rasprodaji».

Prodavnice u kojima se prodaju prehrambeni artikli vezani za pojedine etničke zajednice—Ove prodavnica su uglavnom u vlasništvu imigranata i nekadašnjih izbjeglica, i nalaze se ili u vašem susjedstvu ili u obližnjem gradu gdje živi veći broj pripadnika dotične etničke zajednice. U ovim prodavnicama možete

kupiti prehrambene artikle koji su slični artiklima iz vaše domovine.

Sajmišta ili «Garažne rasprodaje»—Ova prodajna mjesta su obično navedena u novinskim oglasnim stupcima ili oglasnim mjestima u vašoj sredini. Na ovim mjestima ljudi obično rasprodaju artikle iz kućne upotrebe, i to po veoma niskim cijenama. Ovo su takodje odlična mjesta za obavljanje kupovine kućanskih potrepština, namještaja ili garderobe.

Porez na Kupljenu Robu

U većini država potrošači plaćaju porez na kupljenu robu kao dodatak cijeni atrikla. (Neki artikli su oslobodjeni poreza, kao na primjer hrana i lijekovi.) Ovaj iznos se izračunava na kasi, i predstavlja odredjeni procenat u odnosu na cijenu artikla. Cijena koja je izložena na artiklu ili polici obično ne predstavlja cijenu u koju je uračunat porez na prodaju.

Drugi Porezi

Savezna, državna i vlade pojedinih gradova prikupljaju porez na prihod. Lokalne vlasti takodje prikupljaju porez na imovinu kuća, zgrada, zemljišta, a ponekad oporezuju i lično vlasništvo kao na primjer automobil. Ovaj porez pomaže mnoge usluge koje se pružaju čitavom stanovništvu, uključujući izbjeglice.

Bankovne Usluge

Da ne bi izgubili svoj novac ili da bi ga sačuvali od kradje, Amerikanci svoj novac obično čuvaju u finansijskim ustanovama poput banaka, štedionica ili kreditnih udruženja, a ne kod kuće. Finansijske ustanove plaćaju kamate na novac koji se drži na računu, ali naplaćuju proviziju na tekuće račue ili kreditne kartice. Većina ljudi posjeduje tekuće račune na osnovu kojih ispunjavaju lične čekove i plaćaju druge račune.

Korištenje Kredita

Kupovina obavljena preko kreditne kartice ili «kupovanje na kredit» (kupovina robe ili plaćanje usluga u toku odredjenog perioda) je veoma uobičajeno u Sjedinjenim Državama. Kupovina razne robe i plaćanje usluga se može obaviti preko kreditiranja da bi se ljudima omogućile stvari koje na drugi način ne bi mogli priuštiti. Tek pridošle izbjeglice bi trebale biti oprezne kod korištenja kreditnih kartica ili kreditnih planova pri kupovini kućanskih aparata, namještaja, ili automobila. Ukupan iznos ove vrste kupovine je izuzetno velik zbog kamata koje se naplaćuju kao dodatak cijeni. Ako kupac ne uplati odredjeni iznos, kompanija kod koje je obavljena kupovina ima pravo da uzme artikl natrag bez povrata novca koji je već uplaćen, a kupac može imati problema prilikom dobivanja kredita ili pozajmica u budućnosti. Takodje, budite oprezni kod

reklama za kupovinu preko kreditnih kartica koje glase «suviše dobro da bi bilo istinito».

Izbjeglice bi trebalo da odvoje odredjenu sumu novca na stranu, za otplaćivanje putne pozajmice. Ovo će pomoći pri izgradnji dobre kreditne istorije u Sjedinjenim Državama. Mnogo je lakše dobiti kredit ako pokažete dokaz da ste redovno otplaćivali kredit u prošlosti. Raspitajte se u agenciji zaduženoj za vaše preseljenje o informaciji kako početi otplaćivanje putne pozajmice.

82

BEST COPY AVAILABLE

Prelazne Usluge Koje su Vezane za Preseljenje: Pregled

U Poglavlju 2 (Uloga Agencija Koja je Zadužena za Preseljenje) opisuju se usluge koje imate pravo da dobijete od agencije koja je zadužena za vaše preseljenje. Vaša je odgovornost da ove usluge iskoristite na najbolji mogući način, jer su one dostupne samo jedan kratak period. Svakako obaviještavajte vašu agenciju o postignutom napretku u procesu preseljenja, svoje želje i brige saopštavajte na iskren način, i nastojte da budete fleksibilni sa osobljem vaše agencije.

U Poglavlju 6 (Zaposlenje) opisuju se vaše obaveze kada stupite u radni odnos. Čak ako vaš prvi posao nije profesionalno zadovoljavajući, budući poslodavci će pažljivo razmatrati vaš učinak na prethodnom radnom mjestu, te je veoma važno da se trudite ma koji posao obavljali.

U Poglavlju 7 (Obrazovanje) opisuju se vaše odgovornosti kao roditelja koje ima dijete školskog uzrasta. Nastojte da igrate aktivnu ulogu u obrazovanju vašeg djeteta.

Zakoni u Sjedinjenim Državama

Kao izbjeglica, imate gotovo ista prava kao i svi ostali koji žive u Sjedinjenim Državama. Svi stanovnici imaju pravo na zaštitu prava pri zaposlenju, stambenog prostora, obrazovanju, zahtjevu za korištenje državnih usluga, i to bez obzira na rasu, vjeroispovjest, etničko ili nacionalno porijeklo, pol, ili druge razlike. Zakoni u Sjedinjenim Državama su namijenjeni da štite vaša prava. Kao stanovnik Sjedinjenih Država, trebalo bi da znate osnovne stvari o vašim zakonskim pravima i obavezama.

Ako ste optuženi za zločin, po zakonu Sjedinjenih Država vi ste nevini dok vam se ne dokaže krivica. Imate pravo na usluge advokata koji će vas predstavljati na sudu. Ako ne možete platiti usluge advokata, sud će naimenovati advokata koji će vas zastupati. Medjutim, ako prekršite zakon, agencija koja je zadužena za preseljenje ne može "riješiti" problem miješanjem u slučaj.

Američki Zakoni Koji se Možda Razlikuju od Zakona u Vašoj Zemlji

- U mnogim gradovima Sjedinjenih Država, protivzakonito je pušenje na javnim mjestima kao što su pozorišta ili kancelarije. Na drugim mjestima, kao na primjer restorani, pušenje je dozvoljeno u odredjenim prostorijama. Ako ste pušač, raspitajte se u agenciji zaduženoj za vaše preseljenje o ovim zakonima u vašem mjestu.

- Protivzakonito je kupovati, prodavati, ili koristiti narkotike i druge supstance koje izazivaju ovisnost. Trebalo bi da provjerite kod vaše agencije koji narkotici se smatraju kontrolisanim i protivzakonitim u Sjedinjenim Državama, a zakonitim u vašoj zemlji.
- Protivzakonito je upravljati vozilom ako ne posjedujete vozačku dozvolu izdatu u Sjedinjenim Državama, ili ako ste pod uticajem alkohola.
- U mnogim državama postoje zakoni u vezi sa sigurnošću djece u automobilima. Na primjer, od roditelja se može zahtijevati da koriste pojaseve za djecu ili posebna sigurnosna sjedala za bebe. Postoje slični zakoni za upotrebu pojaseva za odrasle.
- Fizičko zlostavljanje supružnika ili djeteta je protivzakonito.
- Polni odnosi sa maloljetnim osobama (ispod 18 godina, u većini država) je protivzakonit.
- Uvrijedljivi komentari ili ponašanje u vezi sa polnom pripadnošću je protivzakonito ponašanje na radnom mjestu (seksualno napastvovanje).
- Izbjeglice muškog pola, starosne dobi izmedju 18 i 25 godina moraju se prijaviti Regrutnoj Službi, vladinoj službi koja poziva pojedince na odsluženje vojnog roka, ali obično u slučaju rata. Trenutno, svi pripadnici oružanih snaga Sjedinjenih Država su dobrovoljci.
- U većini mjesta protivzakonito je loviti divljač ili ići u ribolov bez dozvole, i morate naučiti poštovati zakone u vezi sa ovim aktivnostima.

Pravni Status i Državljanstvo

Ulazak u izbjegličkom statusu dozvoljava vam da stalno boravite u Sjedinjenim Državama i konačno podnesete zahtjev za sticanje državljanstva. U toku prve godine vašeg boravka u Sjedinjenim Državama imaćete status izbjeglice. Preporučljivo je da stalno nosite vaš I-94 dokumenat kao dokaz vašeg pravnog statusa. Kao izbjeglica, vi možete:

- da putujete bilo gdje u granicama Sjedinjenih Država
- da kupujete imovinu
- da se zaposlite
- da pohadjate školu
- da sponzorišete supružnika i maloljetnu djecu (ispod 21 godine starosti) koja nisu u braku. Ako želite da vam se supružnik ili djeca pridruže u Sjedinjenim Državama, vaša agencija će vam objasniti sve neophodne uslove i procedure u vezi sa ovim procesom.

Osnovne slobode, kao što su sloboda govora, sloboda vjeroispovjesti, i sloboda okupljanja, osigurane su svakoj osobi u Sjedinjenim Državama, uključujući izbjeglice. (Neke agencije zadužene za preseljenje izbjeglica su udružene sa vjerskim zajednicama, ali vi nemate nikakvu obavezu da učestvujete u njihovim vjerskim aktivnostima)

Dok se nalazite u statusu izbjeglice, vi nemate pravo na sticanje pasoša Sjedinjenih Država, nemate pravo da se uključite u armiju Sjedinjenih Država, niti da glasate na američkim izborima, kao ni da budete angažovani na vladinim radnim mjestima koja zahtijevaju američko državljanstvo. Ne možete putovati van Sjedinjenih Država

bez prethodne dozvole koju izdaje INS. Ako morate da putujete u inostranstvo, vaša agencija će vam objasniti kako da podnesete zahtjev za izdavanje dozvole za povratak. Ako se u statusu izbjeglice vratite u zemlju porijekla, na taj način vaš izbjeglički status može biti ugrožen i može se desiti da vam ne bude odobren ponovni ulazak u Sjedinjene Države.

Nakon jednogodišnjeg boravka u Sjedinjenim Državama, vi imate pravo da podnesete zahtjev za promjenu statusa u "stalni boravak". Osobe koje imaju ovaj status, status stalnog boravka, mogu putovati u inostranstvo (iako ne bi trebalo da u inostranstvu ostanu duže od godinu dana) i mogu postati pripadnici armije Sjedinjenih Država, ali ne mogu glasati na američkim izborima, raditi za strane vlade, ili biti angažovani na radnim mjestima američke vlade, jer uslov za te pozicije je američko državljanstvo. Vaša agencija će vam objasniti na koji način se stiče status stalnog boravka.

Nakon četiri i po godine boravka u Sjedinjenim Državama, imate pravo da podnesete zahtjev za sticanje državljanstva. INS ili vaša agencija mogu vam objasniti uslove za podnošenje ovog zahtjeva. Izmedju ostalih, uslovi za sticanje državljanstva su posjedovanje dobrih karakternih osobina, kao i osnovno poznavanje engleskog jezika i američke istorije, i državnog uredjenja. Naturalizovani državljani uživaju ista prava i privilegije kao i Amerikanci rodjeni u Sjedinjenim Državama.

BEST COPY AVAILABLE

Sjedinjene Američke Države su zemlja doseljenika koji su sa sobom donijeli mnoštvo kulturne tradicije i običaja. Ova jedinstvena raznolikost znači da ne postoji jednoobrazna "američka kultura". Medjutim, postoje odredjeni standardi u ponašanju koji su prihvaćeni u Sjedinjenim Državama, i oni se možda razlikuju od standarda u vašoj kulturi. Neki od ovih običaja i ponašanja mogu izgledati čudnovato, ili mogu biti u suprotnosti sa prihvaćenim ponašanjem u vašoj zemlji. Proces učenja o američkom ponašanju i vrijednostima, i kako se uhvatiti u koštac sa njima je dio kulturnog prilagodjavanja. Prilagoditi se nečemu ne znači da morate da se odreknete svih vidova vašeg kulturnog identiteta.

Amerikanci cijene princip jednakosti svih ljudi bez obzira na njihovu rasu, vjeroispovjest, pol, ili etničko porijeklo, vjerujući da bi svi mi trebalo da imamo ista ljudska prava i zaštitu. Većina Amerikanaca ima loše mišljenje o ljudima koji izražavaju predrasude ili prave razliku medju ljudima. Postoje veoma strogi zakoni koji sprečavaju diskriminaciju koja se odnosi na pronalaženje stambenog prostora i radnog mjesta, a zasnovana na rasi, vjeroispovjesti, ili etničkom porijeklu.

Uloga muškaraca i žena u Sjedinjenim Državama se možda razlikuje od njihovih uloga u vašoj domovini. Amerikanci vjeruju u ravnopravnost medju polovima i cijene samostalnost i nezavisnost i muškaraca i žena. Možda će se ove uloge promijeniti i u okviru vaše porodice, i to je sastavni dio procesa preseljenja. Da bi se pokrili osnovni troškovi života, sigurno je potreban više nego jedan prihod u kućanstvu. Kao rezultat ove potrebe, može se dogoditi da oba roditelja moraju da rade, i samim tim, dijele odgovornosti oko odgajanja djece.

Zakoni utvrdjuju neke vidove odnosa u porodici, kao na primjer zaštita žena ili djece od fizičkog zlostavljanja. Zakoni o nasilju u porodici zabranjuju korištenje fizičke sile protiv supružnika ili drugih članova porodice. Takodje, postoje zakoni koji zabranjuju korištenje sile u kažnjavanju djece. Ako se ne vodi primjerena briga o djeci, to se smatra "zapostavljanjem djeteta", i ovakvo ponašanje može dovesti do intervencije službi koje se bave zaštitom prava djece.

Mnoge zablude o američkom životu postoje djelomično zbog prikaza američkog života u filmovima, i televizije koja ne prikazuje odmjeren pogled na život u Sjedinjenim Državama. Ove vrste javnog informisanja obično nastoje da pruže zabavu, a ne obrazovanje, i ne predstavljaju karakteristične američke vrijednosti, stvarnost, ili ponašanje. Svi koji dolaze u Sjedinjene Države, imaju pogrešnu sliku o životu u Sjedinjenim Državama. Morate nastojati da temeljito posmatrate stvari oko sebe, da ste fleksibilni i prihvatate promjene. Dobar početak za ovaj proces može biti postavljane pitanja u vezi sa pojavama koje vas zbunjuju.

Kako se Uhvatiti u Koštac sa Osjećajem Kulturnog Šoka

Kulturni šok obuhvata svakodnevni osjećaj bespomoćnosti i nezadovoljstva u zemlji čiji jezik ne govorite i čiju kulturu ne razumijete. Svako ko dolazi da živi u drugoj zemlji doživjeće odredjen stepen kulturnog šoka. Simptomi kulturnog šoka obuhvataju

- nezadovoljstvo zbog nemogućnosti da se ispune sve svakodnevne obaveze, kao što su odlazak u kupovinu, ili korištenje javnog prevoza
- poteškoće sa snom ili osjećaj umora u toku dana
- razdražljivost ili osjećaj ljutnje
- gubitak apetita ili osjećaj ravnodušnosti

Ovi osjećaji su obično privremenog karaktera i vremenom nestaju. Mnogi koji su došli u Sjedinjene Države doživjeli su istu vrstu iskustva, i postali jači i sposobniji da se uhvate u koštac sa njim. Postoji više načina da se prevazidje kulturni šok, i oni se mogu razlikovati od kulture do kulture, od pojedinca do pojedinca. Od velike koristi može biti povratak omiljenoj aktivnosti kojom ste se bavili i u

svojoj zemlji, ili slušanje omiljene muzike. Jedan od načina, koji upražnjavaju gotovo svi tek pridošli, jeste priključivanje grupnom druženju, naročito nekoj od organizacija za uzajamnu pomoć koje su osnovane za odredjene nacinalne i etničke zajednice.

Da biste ponovo izgradili svoj život, potrebno je strpljenje i naporan rad. Bićete veoma zauzeti, ali što ste zaposleniji, što više odgovornosti preuzmete, to će proces vašeg preseljenja biti uspješniji.

Savjeti za Svakodnevni Život

Ležernost— Amerikanci nastoje da budu veoma ležerni. U medjusobnom druženju obično koriste imena, ali u poslovnim susretima češće koriste prezimena prilikom oslovljavanja, naročito prije zvaničnog predstavljanja. U većini slučajeva pretpostavljeni ili kolege na radnom mjestu daju prednost oslovljavanju ličnim imenom. Oslovljavanje profesionalnm titulom, kao na primjer "Doktor" (Dr.) obično se obavlja u zvaničnim poslovnim situacijama. Osmjeh pri susretu prijatelja ili stranca je veoma važan.

Tačnost— Vrijeme se jako cijeni. Amerikanci nastoje da budu tačni, i to očekuju od drugih. Zakazivanje i odlazak na sastanke je nephodno i u privatnom i službenom životu. Ako prethodno ne zakažete satanak pri odlasku u neku ustanovu, može se desiti da ne budete primljeni, ali isto tako, ako ne možete prisustvovati sastanku ili ako mislite da ćete zakasniti više od petnaest minuta, trebalo bi da nazovete i objasnite koji razlog vas je spriječio da se na dotično mjesto pojavite u zakazano vrijeme.

Privatni Život— Amerikanci polažu mnogo vrijednosti na lični, privatni život, uprkos ležernosti njihovog životnog stila. Ljudi se rijetko posjećuju bez prethodne najave ili poziva. Finansijska situacija se smatra ličnom stvari. Nepristojno je pitati koliko neko zaradjuje ili koliko je platio kuću, automobil, itd. Takodje, nepristojno je raspitivati se o nekome koga ne znate ili ste tek upoznali.

Lična Higijena—Većina Amerikanaca se svakodnevno kupa ili tuširа, često pere zube, veoma često pere kosu, i učestalo pere rublje. Postoji na stotine proizvoda za održavanje lične higijene—dezodoransi, tekućine za ispiranje usta, šamponi, kao i prašak za pranje rublja—proizvodi koji su naročito formulisani za ove svrhe.

Davanje Napojnice—Uobičajeno je dati kelnerima i taksi vozačima napojnicu od 15 do 20 procenata u odnosu na cijenu. Nije uobičajeno plaćati ili davati napojnice policajcima ili vladinim službenicima kao zahvalnica za pruženu pomoć.

Pušenje—Mnogo Amerikanaca ne puši, i mogu očekivati od drugih da se suzdrže od pušenja u njihovoj kući ili na radnom mjestu. Takodje, postoje neki restorani i druga javna mjesta, kao što su prodavnice i javni autobusni prevoz, u kojima je pušenje zabranjeno, ili je dozvoljeno u samo u jednom odjeljenju.

Alkohol—Iako se alkohol troši u Sjedinjenim Državama, postoji mnoštvo zakona koji regulišu prodaju i upotrebu alkohola. Ovi zakoni se razlikuju od mjesta do mjesta, i u nekim djelovima zemlje su veoma strogi. U svim dijelovima Sjedinjenih Država upravljanje vozilom dok ste pod uticajem alkohola je veoma ozbiljan prekršaj. Ovakvo ponašanje može rezultirati odlaskom u zatvor, plaćanjem kazne, i/ili gubitkom vozačke dozvole. Djeci nije dozvoljeno da troše ili kupuju alkoholna pića prije navršavanja osamnaeste, odnosno dvadeset prve godine, u zavisnosti od dijela zemlje. U Sjedinjenim Državama nikada nije nepristojno odbiti piće.

"Sad se moja razmišljanja o ovoj zemlji veoma razlikuju od onih kada sam tek došao ovamo. Kada sam bio u Vijetnamu, mislio sam da je dolazak u Ameriku poput raja ili nešto tako. Tako su mi ljudi govorili. Sada, ne mislim da je kao u raju. Samo je bolje nego u Vijetnamu."

"Iako živimo u Americi, ipak imamo pravo da se sjećamo i čuvamo naše tradicije. Još uvijek učimo o Američkom načinu života i običajima. Ipak neke od njih oponašamo i slijedimo, ali istovremeno moramo znati da iako nemamo našu vlastitu zemlju, mi se još uvijek sjećamo, poznajemo i visoko cijenimo našu kulturu. Dobro došli svi vi koji treba da dodjete ovamo."

"Ne može se za dva mjeseca naučiti sve o ovom životu. Za to trebaju godine i godine."

"Promijenio sam se u zadnjih godinu dana. Sada ne čeznem za domovinom onoliko koliko sam čeznuo u početku, i više se ne plašim novih stvari. Naučio sam kako da kroz učenje engleskog jezika nadjem bolji posao."

BEST COPY AVAILABLE

Sigurnost—Iako kriminalne radnje i nasilje postoje u Sjedinjenim Državama, procenat počinjenog kriminala se razlikuje u čitavoj zemlji. Bez obzira u kojem dijelu grada živite, morate preuzeti osnovne mjere opreza, kao što su redovno zaključavanje kuće i automobila, nikada ne nosite velike sume gotovine sa sobom, i saznajte koje dijelove grada treba izbjegavati u noćnim satima.

Potrebna Dokumentacija—Trebalo bi da uvijek sa sobom imate primjerak kopije dokumenta I-94. Takodje, uvijek sa sobom nosite naziv, adresu i broj telefona vaše agencije. Ako ne govorite engleski jezik, uvijek nosite vaš broj telefona i adresu, ili adresu i broj telefona osobe koju namjeravate da posjetite.

BEST COPY AVAILABLE

Preseljenje je dug proces. Možda će vam trebati od dvije do pet godina da se u potpunosti prilagodite životu u novoj sredini. Nastojte da temeljito i bez predrasuda posmatrate stvari oko sebe, samostalno odredjujući sopstvene ciljeve. Iskrena komunikacija, strpljenje, i saradnja sa osobama koje pokušavaju da vam pomognu, kao i poštovanje američkih vrijednosti samostalnosti i neovisnosti, mnogo će vam pomoći u procesu prilagodjavanja. Otkrivanje nove kulture obogaćuje, ispunjava, i pruža nove izazove.

BEST COPY AVAILABLE

BEST COPY AVAILABLE

Narudžbe primjeraka na engleskom i drugim jezicima možete uputiti na adresu:

Refugee Service Center
Center for Applied Linguistics
1118 - 22nd Street NW
Washington, DC 20037
(202) 429-9292
fax (202) 659-5641

BEST COPY AVAILABLE